

Rådsmøte nr. 1/2021

Dato: 26.01.2021, klokken 10.00 – 13.00.

Sted: Zoom

Faste saker

Sak A	Godkjenning av møteinnkalling	Vedtak
Sak B	Godkjenning av dagsorden	Vedtak
Sak C	Referat fra rådsmøte 08.12.2020	Vedtak
	Saksdokumenter:	
	1. Protokoll fra rådsmøte 08.12.2020	

Ordinære saker

Start	Slutt	Totalt	Tittel	Sakstype
10:00	10:05	00:05	Velkommen og godkjenning faste saker	
10:05	10:10	00:05	Kommunikasjon i Teams	Orientering
10:10	10:25	00:15	Revidert budsjett	Vedtak
10:25	10:35	00:10	Årsrapport 2020	Vedtak
10:35	10:45	00:10	Arrangere CHAIN5 årskonferanse i 2022	Vedtak
10:45	10:55	00:10	<i>Pause</i>	
10:55	11:10	00:15	Lillehammer Lifelong Learning Conference	Orientering
11:10	11:25	00:15	Utvikling av studietilbud	Vedtak
11:25	11:40	00:15	Høring - Forslag til endringer i reglene om å kombinere dagpenger med opplæring og utdanning	Vedtak
11:40	12:00	00:20	<i>Pause</i>	
12:00	12:15	00:15	Høyskolen for yrkesfag	Orientering
12:15	12:30	00:15	Forslag til krisepakke i koronatider	Vedtak
12:30	12:35	00:05	<i>Pause</i>	
12:35	12:55	00:20	Rapport opptrapping av HYU	Vedtak
12:55	13:05	00:10	<i>Pause</i>	
13:05	13:15	00:10	Strategi Europeisk utdanningssamarbeid	Vedtak
13:15	13:35	00:20	Fagskolestudentenes deltagelse i SHot- underøkelsen	Orientering
13:35	13:45	00:10	Valg av tillitsvalgte på fagskolene	Vedtak
13:45	13:50	00:05	Høring – forsøksordning med stipend for fagarbeidere	Vedtak

Nasjonalt fagskoleråd 08.12 2020 – Referat

Til stede:

Arvid Ellingsen	LO	Margrete M. Ramsdal	FFF
Knut Erik Beyer Arnesen	FFF	Målfrid Rønnevik	NHO
Pål Thygesen	Virke	Liv Overaae	KS
Adeline Berntsen Landro	RFF	Sture Normann Flaaten	RFF
Bente Sjøgaard	YS	Henning Skau	ONF
Heidi Munthe Kaas (Vara)	NFFL	Wictor Jensen	ONF
Jørgen Leegaard	NHO	Tormod Korpås	Utdanningsforbundet
Marthe Dirdal	VOFO	Trond Bergene	Spekter
Trude Tinnlund	(LO)		

Frafall:

Eva Løveid Mølster	NFFL
Thea Thuset	ONF

Fra sekretariatet: Carl Endre Espeland og Margareth Haukås

Gjester: Eirik Hågensen (Fagskolen i Viken), Mikaela Almerud (Techopolis group), Jeanette Galtung Døsvig (Redink)

Observatører til O-81/20: Marianne Iversen og Kjersti Hopland Kvåle

Møteleder: Arvid Ellingsen

Referent: Margareth Haukås

Dagsorden

Sak A -Innkalling - godkjent

Sak B - Dagsorden - godkjent med to tilleggssaker under eventuelt

Sak C - Referatet fra møte 24.11.2020 - godkjent

O-76/20 Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR)

Mikaela Almerud (Techopolis group) orientert om resultatene i rapport om evaluering av NKR mulighetsstudie. Rapporten viser at f.eks. utdanningsnivå fire er det samme i alle land. Selv om det finnes ulikheter i systemene er deskriptorene kompatible. En utviklingstrend er at du lærer er viktigere enn hvordan du lærer. Mikaelas anbefaling for det videre arbeidet med innplassering i Norge er å definere klart og tydelig hva man ønsker å oppnå. I tillegg anbefaler hun en strategi,

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

gjørne med eksempler fra Europa. I 2015 var det 5 land som hadde kvalifikasjoner utenfor rammeverket, i dag er det 20 land. Yrkesutdanningen har stått sterkt under pandemien og det er viktig med et fleksibelt utdanningssystem hvor man kan utdanne seg videre fra det grunnlaget man har.

D-77/20 Arbeidsgruppe for studieplasser

Eirik Hågensen (rektor Fagskolen i Viken) presenterte foreløpig rapport fra arbeidsgruppen for studieplasser. Forutsigbarhet for fagskolene er viktig, vekst må vurderes opp mot arbeidslivets behov og livslang læring må kunne bygges inn i utdanninger. Gruppen arbeider videre med koblingen opptrapping og finansiering. Rapporten er godt i rute og på rett vei.

V-78/20 Nasjonalt fagskoleråd - budsjett 2021

Vedtak: Nasjonalt fagskoleråd vedtok budsjettet med endringene i tabellen under:

Nasjonalt Fagskoleråd	Forslag	Vedtatt
	2021	2021
DRIFTSINNEKTER		
Sum driftsinntekter	3 000 000	3 000 000
Overført fra 2020	800 000	800 000
DRIFTSKOSTNADER		
Sum lønn og sosiale kostnader ¹⁾	1 600 000	1 600 000
Reisekostnader (interne og eksterne) ³⁾	500 000	500 000
Arrangere møte, kurs, seminarer, etc ⁴⁾	150 000	150 000
Møtekostnader	60 000	60 000
Bidrag til arbeid med nasjonale fagplaner	1 360 000	660 000
Utredningsarbeid	0	500 000
Bidrag til å utvikle en oversikt over tilbud utviklet gjennom Industrifagskolen	50 000	0
Mulig oppfølging av kommunikasjonskampanjen 2020	100 000	150 000
Utvikling ny nettside	180 000	180 000
Sum andre driftskostnader	3 800 000	3 800 000
Balanse		0

O-79/20 Fagskolen i Viken

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

Eirik Hågensen, rektor Fagskolen i Viken presenterte skolen. Rådet diskuterte kort hva fagskolene bør kalles i fremtiden, for ikke å utvanne høyere yrkesfaglig utdanning.

O-80/20 Årshjul faste saker i Nasjonalt fagskoleråd

Rådsmedlemmer ble informert om årshjul for faste saker i rådet. Medlemmene kan sende eventuelle innspill til sekretariatet fagskoleradet@diku.no

O-81/20 Kampanje for høyere yrkesfaglig utdanning

Redink og Diku informerte rådet om kampanjen som vil bli lansert i januar og gå fram til søknadsfrist for høyere yrkesfaglig utdanning.

V-82/20 Forespørsel til Nasjonalt fagskoleråd om mulig utvikling av studietilbud

Forslag til vedtak: Nasjonalt fagskoleråd nedsetter en hurtigarbeidende arbeidsgruppe som svarer på spørsmålene fra departementet. Arbeidet presenteres på rådsmøte 26. januar 2021 og sendes departementet innen frist 1. februar 2021.

Arbeidsgruppen består av: Arvid Ellingsen stiller fra LO, Tord Hauge NHO, Pål Thygesen (Virke), Wictor Jensen (ONF). FFF, KS og RFF melder inn kandidat til arbeidsgruppen innen fredag 11.12.2020.

O-83/20 Invitasjon til partnerskap - Lillehammer Lifelong Learning Conference 2021

Knut Erik informerte om partnerskapet og arbeidet med konferansen. AU har deltatt i et første møte og spilt inn bransjeprogram og NKR. Konferanseansvarlig inviteres til rådsmøte i januar for å fortelle mer om arbeidet.

Eventuelt

O-83/20 Invitasjon til å gi innspill til strategi for norsk deltakelse i det europeiske utdannings- opplærings-, ungdoms- og idrettssamarbeidet.

Regjeringen har besluttet å utarbeide en strategi for norsk deltakelse for perioden 2021-2027. Til strategien ønskes tilbakemelding på hva som er det viktigste strategien omhandler.

AU har takker ja til at rådet svarer på denne invitasjonen og spisser svaret til det som er relevant for fagskoleutdanning. Diku bidrar med ressurser. 10 februar frist. Rådsmedlemmer melder inn kandidater innen fredag 11.12.2020.

O-84/20 Tiltak for studenter under krisetider – rapport fra hurtigarbeidende ekspertgruppe

Henning Skau fra ONF orienterte om arbeidet og resultatene i rapporten. Mer studentaktiv undervisning, involvering av arbeidslivet og studentene er blant anbefalingene. I tillegg er det behov for tydeligere kommunikasjon, forutsigbarhet og oppfølging.

Punkter som ikke kom fram i rapporten er problemstillingen med studentskipnad. Det er et mindretall av fagskolene som er tilknyttet en samskipnad og håndteringen av Covid19 er veldig forskjellig fra skole til skole. Utfordringer med studentombud ble kortet ned i endelig rapport og i dag fungerer ONF som et midlertidig studentombud.

Lenke til rapport – [Ekspertgruppe for oppfølging av studenter under koronapandemien](#)

Referat slutt. Saker til rådsmøte 26.01.2021

O-01/21 Kommunikasjon i Teams

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU – Margareth Haukås

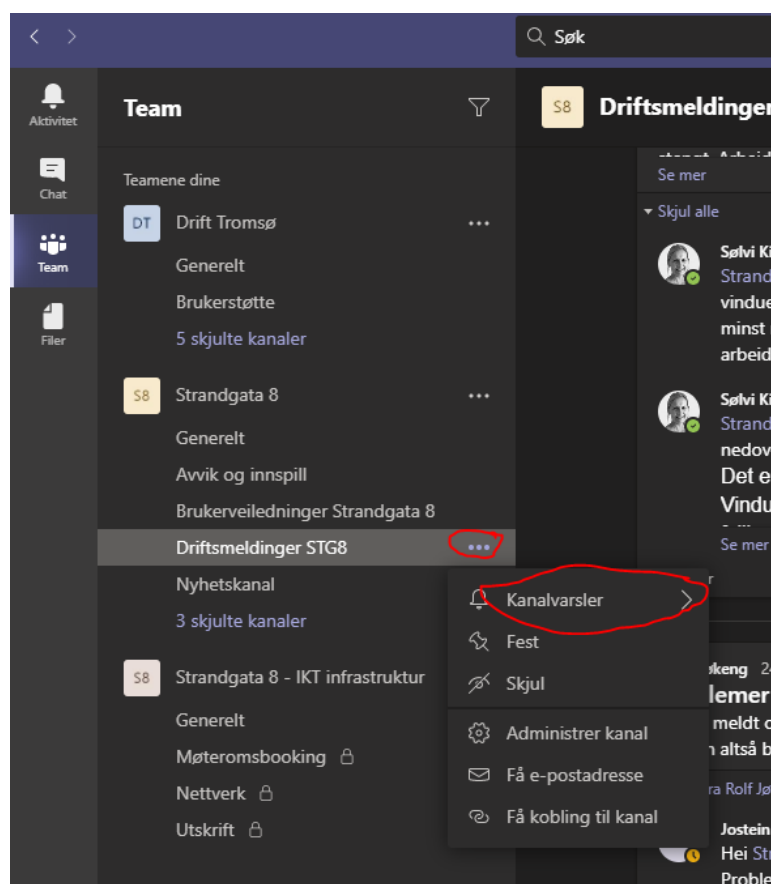
Dato: 12.01.2021

Sak: [O-01/21](#)

Bakgrunn

I rådsmøte 24.11.2020 informerte sekretariatet om kommunikasjon og samarbeid i teams og kanaler. Fra 2021 vil hovedsakelig all kommunikasjon i rådet være i kanalen Nasjonalt fagskoleråd 2020-2022. Under følger en brukerveiledning for varsling ved publisering i kanalen. Merk at menyvalgene under kun er tilgjengelig i den enkeltes lokale Teams, og ikke i Team hvor man kun har status som gjest – slik som Fagskolerådet sin Teamsgruppe.

Brukerveiledning:

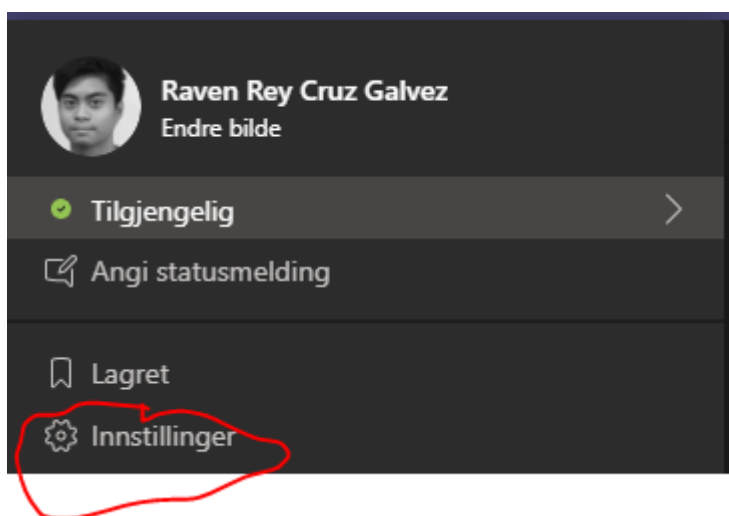
Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

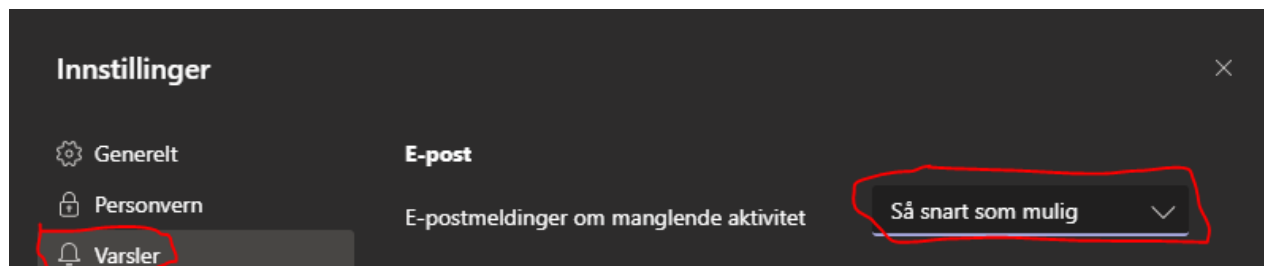
e-post: fagskoleradet@diku.no

Velg deretter «**All aktivitet**».

Gå inn på Innstillinger via Profilen din.

Innpå «Varsler», Velg «Så snart som mulig» se bildet under:

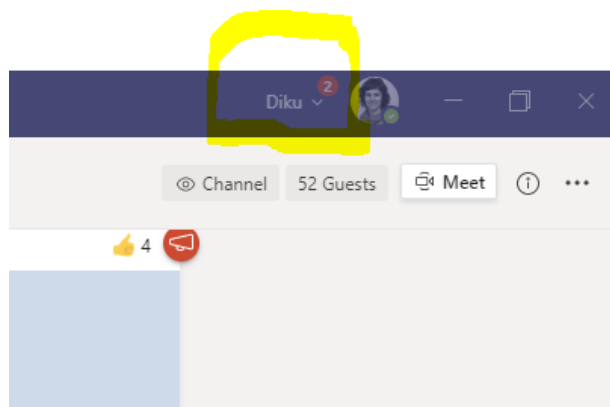

= det kommer opp varsel når noe nytt publiseres i kanalen.

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

V-02/21 Revidert budsjett

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Dato: 18.01.2021

Sak: [V-02/21](#)

Bakgrunn for saken

Rådet vedtok budsjett for 2021 i desember 2020. På rådsmøtet ble det fremmet forslag om å sette av 500.000 til utredningsarbeid. Det foreligger imidlertid ingen konkrete forslag til utredningsoppdrag som rådet kan sette i gang.

Ettersom det å sette i gang slike utredningsoppgaver kan innebære tidkrevende anbudsrunder er det viktig at det så tidlig som mulig legges en plan. Alternativt bør noe av midlene omdisponeres til en annen post på budsjettet, for eksempel arbeidet med nasjonale planer.

Rådet bes komme med konkrete forslag til utredningsoppgaver.

Et forslag fra AU er at NIFU gis i oppdrag å gå nærmere inn i dataene fra kandidatundersøkelsen de har gjennomført. Det er rom for at de går mer i dybden på ulike fagområder, utforsker spørsmål om mismatch mellom studie og arbeidsoppgaver, forholdet mellom varighet på utdanning og typer utfall etter utdanning, o.l.

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

Forslag til vedtak: Nasjonalt fagskoleråd vedtar tema for utredning senest på rådsmøte 4. mars. Foreligger det ikke et konkret utredningsforslag kan pengene flyttes til posten for arbeid med nasjonale planer.

V-03/21 Årsrapport

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Dato: 18.01.2021

Sak: [V-03/21](#)

Bakgrunn for saken

Rådets arbeid 2020 er oppsummert i vedlegg V-03/21 årsrapport 2020.

Forslag til vedtak: Nasjonalt fagskoleråd vedtar årsrapport for 2020.

V-04/21 Arrangere CHAIN5 årskonferanse i 2022

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU – Knut Erik Beyer Arnesen

Dato: 18.01.2021

Sak: [V-04/21](#)

Bakgrunn for saken

Det europeiske fagskolenettverket CHAIN5 ble etablert i 2015. De organiserer en rekke ulike utdanningsaktører i 14-15 europeiske land som er aktivt engasjert i utviklingen av nivå 5 i det europeiske kvalifikasjonsrammeverket – EQF. CHAIN5 er en arena for utveksling av erfaringer og utvikling av utdanningspolitikk for høyere yrkesfaglig utdanning. Det er også en godt egnet arena for fagskoler som søker seg internasjonalt samarbeid på ulike nivåer, inkludert samarbeid som kan finansieres av Erasmus+ programmet.

Fagskolerådet har vært medlem siden oppstarten, og har vært representert gjennom representanter fra ulike fagskoler, Fagskolerådet og ONF. CHAIN5 har siden oppstarten arrangert en 2-dagers årskonferanse i medio mars. Så langt har årskonferansen vært arrangert i Danmark, Nederland, Belgia, Italia, Slovenia og Estland. Konferansen i 2021 vil bli arrangert digitalt, men med utgangspunkt i Kroatia. Konferansene inkluderer også en prekonferansedag med besøk hos ulike fagskoler.

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

Fagskolerådet har mottatt en forespørsel om Norge kan arrangere årskonferansen i 2022, også da i medio mars. AU har vært i dialog med styringsgruppen i CHAIN5 og har fått avklart at følgende vil ligge til grunn dersom Norge påtar seg å være vertskap for årskonferansen i 2022:

- En egen arbeidsgruppe fra CHAIN5 sentralt vil ha hovedansvaret for å arrangere konferansen mht innhold, innledere, markedsføring, økonomi og gjennomføring av konferansen.
- Arbeidsgruppen vil besøke konferansestedet to ganger før selve konferansen og møte med vertskapet for konferansen. I tillegg legges det opp til digitale planleggingsmøter.
- Fagskolerådet vil nedsette en egen arbeidsgruppe som i samarbeid med sekretariatet vil være ansvarlig for
  - Finne et egnet konferansested og stå for praktiske forhold som teknisk gjennomføring av arrangementet, måltider, innhente tilbud og lage avtaler med hoteller, transport av deltakere under konferansen ved behov og praktisk informasjon til deltakerne. For øvrig en oppgave som ved tidligere konferanser i stor grad har vært satt bort til fagskolestudenter innen prosjektledelse og reiseliv.
  - Lage program og arrangere prekonferansedagen med besøk hos ulike fagskoler
  - Finne innledere som kan belyse HYU i Norge
- Konferansen finansieres i sin helhet av deltakeravgiftene. CHAIN5 vil være økonomisk ansvarlig for arrangementet, tegner alle avtaler og vil stå for alle økonomiske oppgjør. Det legges for øvrig opp til en lavkostbudsjett for å tiltrekke seg deltakere fra hele Europa.

På denne bakgrunn anbefaler AU at Fagskolerådet påtar seg ansvaret for å arrangere CHAIN5 sin årskonferanse i medio mars 2022. Vi mener at det kan gi et viktig bidrag til internasjonalisering av norsk fagskoleutdanning, som igjen kan virke positivt inn på kvalitetsutviklingen i HYU. AU anbefaler at konferansen arrangeres i Oslo. Det gir enklere og rimeligere transport for deltakere fra ulike land i Europa, og gir også mulighet for besøk hos et stort utvalg av fagskoler i hele Østlandsområdet. Fagskolen Kristiania har sagt seg villig til å være vertskap for selve konferansen.

I den forbindelse oppfordrer AU interesserte til å melde seg til en arbeidsgruppe som kan samarbeide med styringsgruppen i CHAIN5 om arrangementet.

Forslag til vedtak: Nasjonalt fagskoleråd oppretter en arbeidsgruppe som bidrar i arbeidet med å arrangere årskonferanse til CHAIN5 i Oslo i mars 2022 – i samarbeid med CHAIN5 sin styringsgruppe.

O-05/21 Lillehammer lifelong learning conference 2021

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Mette Volland

Dato: 18.01.2021

Sak: [O-05/21](#)

Bakgrunn

16. og 17. februar står Senter for livslang læring ved HiNN som arrangør for en virtuell konferanse om livslang læring, Lillehammer Lifelong Learning Conference, med statsministrer Erna Solberg som taler. Mette Volland kommer for å orientere nærmere om konferansen hvor også HYU er på programmet.

Tema for konferansen er livslang læring, der vi har som mål å skape en møteplass for å styrke samarbeidet mellom arbeidsliv og høyere utdanning. Dette inkluderer både universiteter, høyskoler og fagskoler, og hele samfunns- og arbeidsliv. Innholdet i konferansen dreier seg om temaer på tre nivåer; myndighet og politikk, samarbeid mellom arbeidsliv og høyere utdanning, og pedagogikk og læring. I årets program tar vi opp temaer som validering av læring, dimensjonering av fremtidig utdanning, arbeidsrelevans, hvordan lykkes med læringsprosesser på nett etc

Hele programmet finnes på konferansens nettside: <https://www.lillehammerll.no/>

V-06/21 Utvikling av studietilbud

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Arbeidsgruppe

Dato: 12.01.2021

Sak: [V-06/21](#)

Bakgrunn

Kunnskapsdepartementet har etablert en prosjektgruppe som jobber med strategi for høyere yrkesfaglig utdanning (HYU). Prosjektet ba i brev av 25. november Fagskolerådet om bistand til å vurdere problemstillinger knyttet til sammenhengen mellom faglige tilbud på videregående og

høyere yrkesfaglig nivå. Arbeidsgruppen som ble opprettet på forrige rådsmøte har nå levert sin rapport.

Forslag til vedtak: Nasjonalt fagskoleråd sender arbeidsgruppens rapport til Kunnskapsdepartementet som svar på henvendelsen.

V-07/21 Høring – Forslag til endringer i reglene om å kombinere dagpenger med opplæring og utdanning

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Arbeidsgruppen ved Ola Småkasin (RFF), Henning Skau (ONF) og Sigmund Fosse (FFF).

Dato: 18.01.2021

Sak: [V-07/21](#)

Bakgrunn

16.12.2020 sendte Arbeids- og sosialdepartementet et forslag til nytt regelverk for å ta opplæring og utdanning i dagpengeperioden på høring. Det nye regelverk skal ivareta og kombinere hensynet til aktiv arbeidssøking med muligheter for å ta opplæring som kan forhindre langtidsledighet og varig utestenging fra arbeidslivet. Det betyr at det særskilt skal legges til rette for at ledige og permitterte kan fullføre grunnskole og videregående opplæring i dagpengeperioden, samt fag- og yrkesopplæring på videregående nivå og høyere yrkesfaglig utdanning

Nasjonalt fagskoleråd ved AU besluttet å svare på høringen og inviterte rådsmedlemmer til å delta eller foreslå kandidater til en arbeidsgruppe.

Arbeidsgruppen har utarbeidet et forslag til høringssvar. Dette er vedlagt saksdokumentene.

Forslag til vedtak: Nasjonalt fagskoleråd vedtar forslaget og sender høringssvar innen frist 10.02.2021.

O-08/21 Høyskolen for Yrkesfag (HFY AS)

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Grete Haaland

Dato: 12.01.2021

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

Sak: [O-08/21](#)

Bakgrunn

[Høyskolen for Yrkesfag](#) ble stiftet 8. desember 2015 og eies av seks fylkeskommuner på Østlandet. Høyskolen er opprettet for å tilby arbeidslivet etterspurt praksisbasert kompetanse på bachelornivå. Det første studiet som ble tilbudt er bachelor i byggeplassledelse. Grete Haaland informerer om høyskolen for yrkesfag, hva de står for og driver med i dag og som en videre karrierevei for fagarbeidere og de som har gjennomført HYU ved fagskolene. Hun vil også informere om planlagte framtidige tilbud og betydningen av samarbeidet med fagskolene. samt drøfte behovet for yrkesfaglig utdanning utover fagskolenivå, på bachelor-, master- og doktorgradsnivå og om mulighetene for etablering av tilbud fagskolene mener det er behov for.

[V-09/21 Forslag til krisepakke i koronatider](#)

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Dato: 12.01.2021

Sak: [V-09/21](#)

Bakgrunn

Pandemien rammer hardt og det er viktig å iverksette tiltak for å opprettholde godt læringsutbytte, kvaliteten i utdanningen, studentenes velferd og mulighet for praksis til tross for krisetider. AU har utarbeidet et dokument med forslag til krisepakker.

Dokumentet er vedlagt sakspapirene.

Forslag til vedtak: Nasjonalt fagskoleråd støtter forslagene til krisepakke i koronatider og sender dokumentet til Kunnskapsdepartementet.

[V-10/21 Arbeidsgruppe for opptrapping av HYU](#)

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Arbeidsgruppen

Dato: 12.01.2021

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

Sak: [V-10/21](#)

Bakgrunn

Høsten 2020 opprettet Nasjonalt Fagskoleråd en arbeidsgruppe som skulle jobbe med spørsmålet om fremtidig vekst og utvikling i høyere yrkesfaglig utdanning. Gruppens opprinnelige frist var den 15. april 2021, men på grunn av Kunnskapsdepartementets arbeid med en strategi for HYU har gruppen valgt å levere tidligere slik at rådet kan sende rapporten som innspill til strategiarbeidet.

Gruppen la frem en foreløpig rapport for rådet i desember 2020. Til dette rådsmøte fremlegges forslag til endelig rapport fra arbeidsgruppen. Gruppen vil likevel be om at det åpnes for at referanser til kunnskapsgrunnlaget for rapporten kan ettersendes rådet.

Forslag til vedtak: Nasjonalt Fagskoleråd oversender rapporten til Kunnskapsdepartementet som innspill til arbeidet med strategien for høyere yrkesfaglig utdanning. Rådet ber Kunnskapsdepartementet om et møte for å presentere rapporten.

[V-11/21 Innspill til strategi om europeisk utdannings samarbeid](#)

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Arbeidsgruppe ved Alf G. Furland, Kari Mette Winge og ressurs fra Diku ved Margareth Haukås.

Dato: 12.01.2021

Sak: [V-11/21](#)

Bakgrunn

Regjeringen har besluttet å utarbeide en strategi for norsk deltakelse i Europeisk utdannings samarbeid for perioden 2021-2027. Til strategien ønskes tilbakemelding på hva som er det viktigste strategien omhandler. AU har takker ja til at rådet svarer på denne invitasjonen, opprettet en arbeidsgruppe som spisser svaret til det som er relevant for fagskoleutdanning. Diku bidrar med ressurser.

Forslag til innspill er vedlagt saksdokumentene.

Forslag til vedtak: Nasjonalt fagskoleråd vedtar innspillene og svarer på invitasjonen innen frist 10.02.2021.

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

O-12/21 Fagskolenes deltagelse i SHot - undersøkelsen

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Wictor Jensen (ONF), Anne Marie Lund (SHoT) og Kari-Jussie Lønning (Legeforeningen)

Dato: 15.01.2021

Sak: [O-12/21](#)

Bakgrunn

Det er som kjent lite forskning og undersøkelser om hvordan fagskolestudentene har det. Dette er fordi denne studentmassen ikke har vært inkludert i undersøkelser som Levekårsundersøkelsen for studenter og SHoT – undersøkelsen som kartlegger studentenes psykiske helse. Det er derfor veldig gledelig at SiO som utarbeider SHoT – undersøkelsen i samarbeid med Folkehelseinstituttet har tatt initiativ til at fagskolestudentene inkluderes i den neste SHot – undersøkelsen som skal gjennomføres i 2022. De har kontaktet ONF for å samarbeide om hvordan undersøkelsen kan tilpasses for å også inkludere fagskolestudentene. ONF har meldt ifra til SiO at det er ønskelig å involvere rådet i dette arbeidet. Les mer om hva SHoT – undersøkelsen er her:

[SHoT 2018 \(studenthelse.no\)](http://studenthelse.no)

V-13/21 Valg av tillitsvalgte på fagskolene

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: ONF, Wictor Jensen

Dato: 15.01.2021

Sak: [V-13/21](#)

Bakgrunn

ONF ser det som en utfordring at valg av tillitsvalgte til studentorganene skjer veldig sent på semesteret. Ideelt sett så bør dette være på plass allerede to uker etter studiestart. Vi mener to uker er tilstrekkelig til at studentene rekker å bli kjent med hverandre og kan foreta valg. For å følge opp studentorganene og fagskolestudentene er ONF helt avhengig at studentorganene foretar valg mye tidligere enn hva som er tilfelle i dag. Dette gjør at vi i ONF ikke får kontakt med medlemmene våre og får ikke sendt ut informasjon til studentorganene før disse er valgt.

Etter fagskolene ble innlemmet under statsråden for forskning- og høyere utdanningsminister har KD begynt å spørre ONF om mer representasjon fra fagskolene på arrangementer som f.eks. dialogmøter og Studentpolitisk toppmøte som blir arrangert av KD på høstsemesteret. På studentpolitisk toppmøte inviteres alle studentlederne fra UH sektoren, samt NSO og ANSA. For første gang som ONF er kjent med ble det spurt om at de tillitsvalgte rundt på de største fagskolene ble invitert. Dette er veldig bra at KD har begynt å involvere fagskolestudentene og at de blir inkludert i slike arrangementer. Men det er en utfordring ONF står ovenfor årlig. Det er at studentdemokratiene rundt på fagskolene velger tillitsvalgte veldig sent på året. Til studentpolitisk toppmøte 29. oktober ble ONF bedt om å komme med navn på tillitsvalgte, men studentdemokratiene hadde mange steder ikke valgt tillitsvalgte til studentorganene sine ennå. Når vi i ONF ikke har navnet til alle lederne i studentorganene fremstår det veldig uprofesjonelt ovenfor KD. For ONF er det ønskelig fagskolestudentene er representert i de fora der studenter fra akademisk utdanning også er representert, og at vi ser på sånne arenaer som en mulighet til å skolere de tillitsvalgte i studentorganene slik at de får en bedre innsikt i sektoren og arbeidet for studenten.

Vi kjenner til fagskoler som fortsatt som ikke har valgt leder til studentorgan. Dette er essensielt for at studentdemokratiet skal fungere. Vi vet det er studentene sitt ansvar å ta initiativ til at studentorganene fungerer og at fagskolene har et ansvar å legge til rette for arbeidet til studentdemokratiet på fagskolen. Men som sektoren er kjent med er det en del utfordringer med å få studentorganene til å gå av seg selv. Derfor oppfordrer derfor fagskolene til å ta initiativ så tidlig som mulig for å velge tillitsvalgte ved studiestart, helts innen to uker.

Forslag til vedtak: Fagskolerådet oppfordrer fagskolene til å ta initiativ så tidlig som mulig for å velge tillitsvalgte ved studiestart, helts innen to uker

V-14/21 Høring - Forskrift om midlertidige regler for utdanningsstøtte som følge av forsøksordning med stipend for fagarbeidere

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Dato: 18.01.2021

Sak: [V-14/21](#)

Bakgrunn

Forslag til forskrift om midlertidige regler for utdanningsstøtte som følge av forsøksordning med stipend for fagarbeidere. Utprøving av et videreutdanningsstipend for fagarbeidere er et tiltak i

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

Kompetansereformen som følger opp Granavolden-erklæringens mål om at regjeringen vil vurdere insentivordninger for livslang læring. Fagarbeidere ble valgt ut som målgruppe fordi de går relativt tidlig ut av arbeidslivet og tradisjonelt tar lite videreutdanning. En stipendordning kan også bidra til å gjøre en yrkesfaglig karriere mer attraktiv. Stipendordninger har en høy kostnad for staten, og det er usikkert om en slik ordning har motiverende effekt eller i hovedsak støtter personer som allerede får videreutdanning dekket privat eller gjennom arbeidsgiver. Det er derfor besluttet å prøve ut stipendet gjennom et forsøk som gjør det mulig å måle effekter på deltakelse i videreutdanning (addisjonalitet), kostnadsoverveltning på staten og helst også effekter på produktivitet og sysselsetting.

Høringsfristen er 15.02.2021

Forslag til vedtak: Nasjonalt fagskoleråd gir AU fullmakt til å skrive et utkast til høringsuttalelse hvor rådet støtter forsøksordningen. Utkastet sendes på en kort Teamsrunde til rådets medlemmer en uke før høringsfristen.

Nasjonalt fagskoleråd Rådets arbeid i 2020

Nasjonalt fagskoleråd er et politisk oppnevnt organ. Nasjonalt fagskoleråd skal gi råd i spørsmål om høyere yrkesfaglig utdanning i Norge. Fagskolerådet skal ha et overordnet ansvar og strategisk perspektiv, og arbeide med videreutvikling av fagskolesektoren.

Rådet skal bidra til å utvikle rammer og strategier for fagskoleutdanningen som ivaretar den enkeltes, virksomhetenes og samfunnets behov for yrkesrettet kompetanse og livslang læring.

Dette dokumentet oppsummerer arbeidet i Nasjonalt fagskoleråd i 2020.

Fra 1. januar 2020 til 19. mai ledet Ingeborg Marie Østby Laukvik (NHO) rådet.

Arvid Ellingsen (LO) overtok ledervervet fra 19. mai. 2020.

Rapporten viser rådets prioriterte saker for 2020 og tilhørende aktiviteter.

Vi takker for et godt samarbeid.

Arvid Ellingsen
Leder

Knut Erik Beyer-Arnesen
Nestleder

Sammensettingen for perioden 1. januar til 19. mai 2020

Leder:

Ingeborg Marie Østby Laukvik (NHO)

Nestleder:

Sture Normann Flaaten (RFF)

Forum for fagskoler (FFF):

Kari Mette Winge; Vara: 1: Sigmund Fosse; 2: Olav Slettahjell

Knut Erik Beyer-Arnesen; Vara: 1: Henriette Scharning; 2: Lena Svendheim

Norske Fag- og Friskolers Landsforbund (NFFL) / Kristne Friskolers Forbund (KFF):

Rieneke Karina J.B. Schilperoort ; Vara: 1: Jan Erik Sundby; 2: John Øivind Eggesbø

Rådet for fylkeskommunale fagskoler (RFF):

Adeline Berntsen Landro

Sture Normann Flaaten

Vara: 1: Gunnbjørg Engehagen; 2: Arne Brenden; 3: Reidar Bøen; 4: Alf G. Furland

KS:

Jorunn Leegaard; Vara: 1: Liv Overaae; 2. Øystein Lorvik Nilsen

Nils Thorbjørn Myhren; Vara: 1: Siri Halsan; 2. Ståle Ertzgaard

Voksenopplæringsforbundet (VOFO) / Fleksibel utdanning Norge (FuN):

Kari Olstad; Vara: 1: Gro Svennebye; 2. Stian Juell Sandvik

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO):

Ingeborg Marie Østby Laukvik; Vara: 1: Tone Standal Vesterhus; 2: Sonja Lovise Berg

Jørgen Leegaard; Vara: 1: Svein Harald Larsen; 2. Espen Lynghaug

Virke:

Pål Thygesen; vara: Anne Tingelstad Wøien

LO:

Trude Tinnlund

Arvid Ellingsen

Vara: 1: Benedikte Sterner; 2. Vegard G. Wennesland; 3. Tonje Thorbjørnsen; 4. Chris Gøran

Holstad

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for rådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no internett: www.nasjonalt-fagskoleraad

Utdanningsforbundet:

Tormod Korpås; Vara: 1: Kristin Vik; 2: Anne Yun Rygh

Spekter:

Trond Bergene; Vara: 1: Kari Hoff Okstad; 2: Olav Wendelbo Kvam

YS:

Bente Sjøgaard; Vara: 1: Einar Hanisch; 2: Anne-Gro Årmo

Organisasjon for norske fagskolestudenter (ONF)

Wictor Østvand Jensen

Thea Tuset

Vara: 1: Vilja Askelund

Sammensettingen for perioden 19. mai – 31.12. 2020

Leder:

Arvid Ellingsen (LO)

Nestleder:

Knut Erik Beyer-Arnesen (FFF)

Forum for fagskoler (FFF):

Knut Erik Beyer-Arnesen og Margrethe Ramsdal

Vara for Ramsdal: 1. Sigmund Fosse; 2. Kari Mette Winge

Vara for Beyer-Arnesen: 1. Hege Britt Johnsen, 2. Ernst Sundt

Norske Fag- og Friskolers Landsforbund (NFFL) / Kristne Friskolers Forbund (KFF):

Eva Løveid Møster

Vara: 1. Heidi Munthe-Kaas

Rådet for fylkeskommunale fagskoler (RFF):

Adeline Berntsen Landro og Sture Normann Flaaten

Vara for Berntsen Lando: 1. Gunnbjørg Engehagen; 2. Hans Gunnar Hansen

Vara for Flaaten: 1. Alf G. Furland , 2. Gry Ulvedalen

KS:

Liv Overaae og Nina Ellingsen Høiskar

Vara for Overaae: 1. Thomas Volden Åse, 2. Annikken Kjær Haraldsen

Vara for Ellingsen Høiskar: 1. Siri Halsan, 2. Ane Tonette Longseth

Voksenopplæringsforbundet (VOFO) / Fleksibel utdanning Norge (FuN):

Marthe Dirdal

Vara: 1. Kari Olstad, 2. Thor Alvik

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO):

Jørgen Leegaard og Målfrid Rønnevik

Vara: 1: Tord Hauge, 2. Espen Lynghaug, 3: Sonja Lovise Berg, 4: Svein Harald Larsen;

Virke:

Pål Thygesen; vara: Anne Tingelstad Wøien

LO:

Trude Tinnlund og Arvid Ellingsen

Vara: 1: Benedikte Sterner; 2. Kristian Iler; 3. Tonje Thorbjørnsen; 4. Chris Gøran Holstad

Utdanningsforbundet:

Tormod Korpås; Vara: 1: Kristin Vik; 2. Anne Yun Rygh

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for rådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no internett: www.nasjonalt-fagskoleraad

Spekter:

Trond Bergene; Vara: 1: Kari Hoff Okstad; 2: Olav Wendelbo Kvam

YS:

Bente Sjøgaard; Vara: 1: Einar Hanisch; 2: Hans Erik Skjeggerud

Organisasjon for norske fagskolestudenter (ONF)

Wictor Østvand Jensen

Thea Tuset

Vara: 1. Henning Skau, 2. Vilja Askelund

1. Generelt om rådets arbeid i 2020

Nasjonalt fagskoleråd har som ambisjon å være en pådriver for at fagskoleutdanningene skal løse viktige samfunnsmessige kompetansebehov. Rådet skal gi råd i spørsmål om høyere yrkesfaglig utdanning i Norge og ha et overordnet ansvar og strategisk perspektiv for å sørge for videreutvikling av høyere yrkesfaglig utdanning.

Som følge av utviklingen i Covid-19 situasjonen har Nasjonalt fagskoleråd tatt en rekke grep for å bistå sektoren og gi myndighetene råd i utfordringene som har oppstått. Leder og nestleder har hatt jevnlig statusmøter med politisk ledelse og administrativ ledelse i Kunnskapsdepartementet, gitt skriftlige innspill og deltatt på ukentlige statusmøter for fagskolesektoren. Rådet har deltatt på jevnlig statusmøter våren 2020 med NOKUT, Kompetanse Norge, UNIT, Diku, ONF, RFF og FFF, og senere månedlige møter med de samme aktørene høsten 2020. I møtene deler aktørene informasjon, i tillegg til å diskutere dagsaktuelle problemstillinger og mulige løsninger.

På grunn av forsinkelser fra Kunnskapsdepartementet ble nytt råd for 2020-2022 først konstituert i rådsmøte i mai 2020. Rådets prioriteringer for perioden ble vedtatt på samme møte. Det har vært høyt aktivitetsnivå og til tross for avkortet tid til å jobbe med prioriteringen har rådet levert på mange av prioriteringene.

I 2020 avholdt rådet 8 rådsmøter, hvorav to ekstraordinære med bakgrunn i Covid-19. To rådsmøter ble avholdt i Oslo, de resterende ble gjennomført digitalt i Zoom.

Kunnskapsdepartementet deltok på tre ordinære rådsmøter (mars, mai og september), i tillegg til det ekstraordinære møtet i mars. Dialogen dreide seg blant annet om kunnskapsgrunnlaget i fagskolesektoren, organisering av sektoren i en pandemi, kapasitet i fagskolesektoren, kompetansereformen og strategi for høyere yrkesfaglig utdanning.

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for rådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no internett: www.nasjonalt-fagskoleraad

Rådet har invitert inn eksterne aktører til rådsmøtene for å lære mer om blant annet NOU 2019:25 Med rett til å mestre, kunnskapsgrunnlaget i fagskolesektoren, kompetansereformen og innplassering av høyere yrkesfaglig utdanning i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring.

Nasjonalt fagskoleråd jobbet aktivt med å utvikle sektoren og en rekke arbeidsgrupper har på utredet innspill til politikkutvikling og en rekke hørings svar. I 2020 har arbeidsgruppene vært innom veiledere for realkompetansevurdering, opptrapping i høyere yrkesfaglig utdanning praktisk pedagogisk utdanning i høyere yrkesfaglig utdanning og har levert ti hørings svar. I tillegg har rådet jobbet med kartlegging av kapasitet i sektoren, etablering av nye fagråd, spilt inn til Kompetanse Norges strategi og strategien for høyere yrkesfaglig utdanning.

Arrangementer

- 11.-12. november arrangerte Diku i samarbeid med Nasjonalt fagskoleråd Fagskolekonferansen 2020 med rundt 200 deltagere.

Prioriterte saker 2020

Nasjonalt fagskoleråd har vedtatt følgende saker som høyt prioritert i 2020:

- Finansiering / Studieplasser
  - a. Opptrappingsplan studieplasser
  - b. Finansiering på et reelt kostnadsnivå
  - c. Finansieringsmodell
  - d. Uttelling for EVU i finansieringsmodellen
- Strukturelle forhold:
  - a. institusjonsakkreditering
  - b. fjerne nedre grense på 30 studiepoeng
  - c. nivå 6 og binært system på lengre sikt
  - d. samordnet opptak
  - e. fleksible overgangen mellom UH og HYU
  - f. European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS)
  - g. finansiering av studentombud
- Organisering av fagskolesektoren:
  - a. felles sekretariat for rådet og nasjonale fagråd
  - b. samarbeid rådet og nasjonale fagråd
  - c. etablering av nye fagråd
  - d. revidering av nasjonale studieplaner

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet. Diku er sekretariat for rådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no internett: www.nasjonalt-fagskoleraad

- Kvalitetsutvikling:
  - a. felles portal for kvalitetsindikatorer
  - b. videreutvikle tilstandsrapporten
  - c. Praktisk pedagogisk utdanning for høyer yrkesfaglig utdanning (PPU-HYU)
  - d. felles studieadministrativt system
  - e. frafallsproblematikk
  - f. internasjonalisering
  - g. støtte KD i å etablere nasjonale arenaer for sektoren

Mål 1: Finansiering / studieplasser

Bakgrunn

Arbeidslivet melder gjennom undersøkelser at de har behov for å rekruttere mer arbeidskraft med høyere yrkesfaglig utdanning. Til tross for en økning i antall studieplasser de siste årene, mener Nasjonalt fagskoleråd at styrkingen er for liten i forhold til arbeidslivets behov, og at den manglende planen for opptrapping gir fagskolene dårlige vilkår for langsiktig og strategisk planlegging. For å dekke kompetansebehovet mener Nasjonalt fagskoleråd at det er behov for en opptrappingsplan for studieplasser fram til 2030. En opptrappingsplan vil gi forutsigbarhet for fagskolene. Fagskolene melder også om en underfinansiering i sektoren, noe som gir driftsutfordringer. Nasjonalt fagskoleråd mener det er behov for å se på finansieringsmodellen og jobber mot en finansiering på et reelt kostnadsnivå.

Aktiviteter i 2020:

- Skriftlig og muntlig innspill til statsbudsjettet
- Møte med politisk ledelse i Kunnskapsdepartementet
- Møter med fagavdelingen i Kunnskapsdepartementet
- Adressert under Fagskolekonferansen 2020
- Arbeidsgruppe for opptrapping av høyere yrkesfaglig utdanning

Vurdering av måloppnåelse

Nasjonalt fagskoleråd har nedsatt et nasjonalt utvalg som ser på fremtidig vekst og utvikling i høyere yrkesfaglig utdanning. Utvalget har orientert rådet underveis i arbeidet og adresserer underpunktene i dette målet som opptrappingsplan, finansiering og uttelling i etter- og videreutdanning. Et endelig forslag blir presentert på rådsmøte i første halvdel av 2021 og deretter videreformidlet til politisk ledelse.

Nasjonalt fagskoleråd har vært aktive pådrivere til opprettelse av nye studieplasser som trappes opp i 2021. Det kom i tillegg nye studieplasser til industrifagskolen. Det kom ingen nye plasser i statsbudsjettet 2021 slik stortingsflertallet hadde gått inn for med en opptrappingsplan. Arbeidet med å få på plass dette fortsetter.

Rådet anser at målet som:

Delvis oppnådd og jobber videre med prioriteringene i perioden

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for rådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no internett: www.nasjonalt-fagskoleraad

Mål 2: Strukturelle forhold

Bakgrunn

Det er iverksatt mange tiltak etter fagskolemeldingen i 2017, og mange viktige strukturelle endringer er gjennomført. Det er likevel flere saker som gjenstår, og nye tema som aktualiserer seg etter hvert som sektoren vokser og utvikles. De foreslåtte lovendringene og tilrettelegging for fagskolenes plass i kompetansereformen har vært viktig. Det samme er arbeidet med å tilrettelegge for høyere yrkesfaglig utdanning på nivå 6, og starten på arbeidet med å revidere kvalifikasjonsrammeverket. Mange fagskoletilbud må skrives ned i nivå for at NOKUT skal kunne akkreditere tilbudene innenfor rammeverket til høyere yrkesfaglig utdanning, selv om kravene til kompetanse er definert av internasjonalt regelverk.

I 2020 ble opptak for de offentlige fagskolene samt noen private gjennomført gjennom Samordna Opptak. Fagskoler melder om gode erfaringer med dette. Jo flere fagskoler som deltar her, jo bedre kunnskap vil vi få om sektoren.

Høsten 2019 kom det krav om studentombud for alle fagskolestudenter. Mange fagskoler har fått på plass midlertidige løsninger i påvente av en nasjonal ordning, men vi ser at flere vurderer å innføre permanente ordninger etter hvert som tiden går uten resultater.

To tiltak fra fagskolemeldingen som ikke har blitt igangsatt tidligere er arbeidet knyttet til overganger mellom høyere yrkesfaglig utdanning og universiteter og høyskoler. Dette arbeidet har nå kommet i gang. NOKUT skal utvikle en veileder, og Diku lyser ut midler for utvikling av ulike modeller.

Aktiviteter i 2020

- Rapport om NKR nivå 6 og høyere yrkesfaglig utdanning
- Dialog og faglig samarbeid med Cedefop ifm rapport om NKR nivå 6
- Arbeidsgruppe for opptrapping av høyere yrkesfaglig utdanning
- Skriftlig og muntlig innspill til statsbudsjettet – inkludert møter med representanter for flere politiske partier i Utdannings- og forskningskomiteen
- Møte med politisk ledelse i Kunnskapsdepartementet
- Møter med fagavdelingen i Kunnskapsdepartementet
- Hørings svar – forslag til endringer i fagskoleloven og fagskoleforskriften

Adressert på Fagskolekonferansen 2020

Vurdering av måloppnåelse

Fagskolerådet har lenge jobbet for at fagskoleutdanninger skal innplasseres på korrekt nivå i kvalifikasjonsrammeverket, og at rammeverket skal revideres i sin helhet. Dette arbeidet er nå i gang, og rådet vil følge utviklingen tett for å sikre at resultatet blir i tråd med sektorens behov. Rapporten "Utredning om mulig parallell struktur i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang

læring¹" utarbeid av Technopolis på oppdrag fra NOKUT og publisert av Kunnskapsdepartementet i november 2020 har allerede vært presentert for Fagskolerådet. Rapporten gir et godt kunnskapsgrunnlag som er godt egnet for den videre oppfølgingen.

Fagskolerådet har helt siden kravet om studentombud kom, jobbet gjennom flere kanaler for å få gjennomslag for en nasjonal ombudsordning. Dette har vi enda ikke fått gjennomslag for, og arbeidet fortsetter frem mot revidert nasjonalbudsjett for 2021.

Rådet anser at målet som:

Delvis oppnådd og jobber videre med prioriteringene i perioden.

Mål 3: Organisering av fagskolesektoren

Bakgrunn

Nasjonalt fagskoleråd har over flere år jobbet systematisk for å styrke koordineringen av de nasjonale fagrådene. I tillegg har det lenge vært et behov for å oppdatere studieplanene i høyere yrkesfaglig utdanning. Dagens studieplaner er utdaterte og foreldet. Nasjonalt fagskoleråd jobbet aktivt med kvalitet og god koordinering av sektoren og oppdaterte studieplaner er kvalitetshevende faktorer.

Aktiviteter i 2020

- Møter med fagavdelingen i Kunnskapsdepartementet
- Møte med Stortingets utdannings- og forskningskomité
- Teams kanaler er opprettet for alle nasjonale fagråd
- Økte ressurser i sekretariatet
- To nye nasjonale fagråd er i oppstartfasen
- Oppstart revidering av nasjonale studieplaner i tekniske fag og helse- og oppvekstfag

Vurdering av måloppnåelse

Rådets klare oppfatning er at en samlokalisering av sekretariatsfunksjonene til de nasjonale fagrådene med Nasjonalt fagskoleråd vil gi best ressursutnyttelse. Det vil også være den mest hensiktsmessige organiseringen for å sikre god koordinering og støtte opp under rådets arbeid. Det vil videreutvikle sektoren og bidra til målene om å gjøre fagskolene til en større og viktigere del av det norske utdanningssystemet, og at en større del av studentene skal ta høyere yrkesfaglig utdanning.

Rådet er meget fornøyd med at revideringen av de nasjonale studieplanene. Dagens planer er dels utdatert og foreldet, og virker derfor mot sin hensikt. Denne revideringen vil bidra til å styrke kvalitetsutviklingen i sektoren, og har vært etterspurt lenge. Arbeidet med dette fortsetter fram til 2022.

---

¹ https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2020/utredning-om-mulig-parallell-struktur-i-nkr_2020.pdf

Rådet anser målet som:

Oppnådd, men jobber videre med å få på plass økte ressurser til organisering av fagskolesektoren.

Mål 4 Kvalitetsutvikling

Bakgrunn

Høyere yrkesfaglig utdanning skal kjennetegnes av høy kvalitet og sterk relevans for arbeidslivet. Utdanningen skal videreutvikles på egne premisser og i takt med arbeids- og næringslivets behov.

Aktiviteter 2020

- Møter med fagavdelingen i Kunnskapsdepartementet
- Møte med Stortingets utdannings- og forskningskomité
- Arbeidsgruppe og rapport, møter KD
- Medlemskap i det europeiske fagskolenettverket CHAIN5
- Deltatt sammen med ONF og holdt presentasjoner under CHAI5 sin årskonferanse i 2020 i Tallinn
- Rapport om praktisk pedagogisk utdanning for høyere yrkesfaglig utdanning

Vurdering av måloppnåelse

Det er tatt grep for å styrke kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdanning i løpet av 2020. Rådet bidrar til å videreutvikle tilstandsrapporten for høyere yrkesfaglig utdanning gjennom innspill til Diku.

Rådet har også oversendt en rapport om praktisk pedagogisk utdanning i høyere yrkesfaglig utdanning til Kunnskapsdepartementet.

I tillegg jobber rådet for økt fokus på internasjonalisering som en kvalitetshevende faktor i utdanningen og som gir studentene verdifull kompetanse for fremtiden. Gjennom CHAIN5 medlemskapet har rådet tilgang til informasjon om tilsvarende utdanningsnivå i Europa og bruker dette for å bidra til økt kunnskap om temaet.

Rådet anser at målet som:

Delvis oppnådd og jobber videre med prioriteringene i perioden

Utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning

Denne rapporten er et svar på spørsmål fra Kunnskapsdepartementet av 25. november 2020. Arbeidsgruppen har bestått av:

Leder i Nasjonalt fagskoleråd, Arvid Ellingsen og rådsmedlemmene Tord Hauge (NHO), Pål Thygesen (Virke), Wictor Jensen (ONF), Synne Roald (FFF – Fagskolen, Kristiania), Ståle Ertzgaard (KS – Trøndelag FK) og Hans Gunnar Hansen (RFF). Sekretær har vært Carl Endre Espeland (Diku).

Innhold

Innledning.....	2
1. Er det per i dag gode utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning for alle aktuelle fag- og svennebrevkompetanser?	3
2. Er det fag-/svennebrevkompetanser som har begrensede, for få, eller ingen relevante tilbud i HYU?	3
3. Har det vært diskutert behov for utdanningstilbud for yrker som ikke bygger på fagbrev eller for de som bare har generell studiekompetanse?	6

Innledning

Kunnskapsdepartementet har etablert en prosjektgruppe som jobber med strategi for høyere yrkesfaglig utdanning (HYU). Prosjektet ønsker bistand fra Nasjonalt fagskoleråd til å vurdere problemstillinger knyttet til overganger fra videregående opplæring til høyere yrkesfaglig utdanning.

Nasjonalt fagskoleråd vil takke for muligheten til å gi innspill på disse konkrete spørsmålene som Kunnskapsdepartementet stiller i brevet.

Nasjonalt fagskoleråd behandlet saken på sitt rådsmøte 8. desember 2020 og opprettet en hurtigarbeidende arbeidsgruppe for å svare på spørsmålene fra Departementet. Arbeidet skal presenteres på rådsmøte 26. januar 2021 og sendes Departementet innen frist 1. februar 2021.

Kunnskapsdepartementet har altså bedt om innspill til overganger til HYU og har konkret bedt oss svare på følgende problemstillinger:¹

1. Er det per i dag gode utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning for alle aktuelle fag- og svennebrevkompetanser?
2. Er det fag-/svennebrevkompetanser som har begrensede, for få, eller ingen relevante tilbud i HYU?
3. Har det vært diskutert behov for utdanningstilbud for yrker som ikke bygger på fagbrev eller for de som bare har generell studiekompetanse?

Nasjonalt fagskoleråd vil bemerke at forespørselen med disse problemstillingene fra prosjektgruppen i Kunnskapsdepartementet er svært omfattende. Det er også satt en kort tidsfrist. Vårt svar vil derfor være begrenset, og vi ser frem til videre dialog om dette temaet når strategi for høyere yrkesfaglig utdanning legges frem. Vi oppfordrer departementet til å vurdere om noen av spørsmålene bør utredes grundig av et eksternt miljø.

Vi vil samtidig vise til at vi har et pågående arbeid der en arbeidsgruppe nedsatt av Fagskolerådet skal levere en rapport våren 2021 om flere av momentene som vi forventer at den kommende strategien tar opp. Gruppen ledes av rektor på fagskolen i Viken, Eirik Hågensen. Arbeidsgruppens mandat vil være å skissere en plan for opptrapping av antall studieplasser etter ulike kriterier (heltid vs deltid, nasjonalt vs regionalt behov etc) for å sikre en bedre balanse i fremtiden mellom yrkesfaglig kompetanse og akademisk kompetanse.

Videre skal gruppen sikre at en opptrapping av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar fagskolenes egenart, og vurdere hvordan opptrapping og bedre balanse kan bidra til en videre utvikling mot et mer binært utdanningssystem. Fagskolerådet tar sikte på å oversende en midlertidig rapport fra denne gruppen til KD i løpet av vinteren 2021.

Som en innledende kommentar til spørsmålene som stilles i brevet fra KD vil vi understreke betydningen av at en strategi for høyere yrkesfaglig utdanning lager en opptrappingsplan for sektoren. En slik opptrappingsplan vil gjøre det mer forutsigbart for fagskolene å utvikle eksisterende og nye studietilbud, planlegge nyansettelser, kjøpe undervisningsmateriell og eventuelt finne undervisningsrom. Forutsigbarheten vil også bety mye for fylkeskommunenes arbeid som forvalter av sektoren. Arbeidet med rekruttering påvirkes også i stor grad av i hvilken grad fagskolene har midler til å ta imot studentene de rekrutterer. Det er ugunstig om man rekrutterer mange søkere som må avvises på grunn av manglende økonomi. Med en forutsigbar vekst kan fagskolesektoren vokse raskt, men kontrollert, samtidig som man ivaretar god kvalitet på nye og eksisterende utdanningstilbud.

---

¹ KD formulerte fire problemstillinger i sitt brev. Arbeidsgruppen under Fagskolerådet har tatt seg den frihet å forenkle og avgrense dette til tre hovedspørsmål.

1. Er det per i dag gode utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning for alle aktuelle fag- og svennebrevkompetanser?

Høyere yrkesfaglige utdanningstilbud for de med fag- og svennebrev kan i all hovedsak deles inn i to grupper etter opptaksgrunnlag: spesialisering som baseres på utvalgte fagbrev- og svennebrev og tverrfaglige tilbud som baseres på mange ulike fag- og svennebrev. Den siste kategorien er desidert størst med tanke på antall tilbud og studenter, uten at vi har eksakte tall på fordelingen. Det finnes også tilbud som bygger på generell studiekompetanse. Dette kommenterer vi under.

Forskjellen mellom disse, og det som gjør det relevant for spørsmålene fra departementet, er at de bygger på ulike opptaksgrunnlag. Mens de spesialisierende studietilbudene oftest vil ha en relativt snever rekruttering med tanke på type faglig bakgrunn, så vil de tverrfaglige tilbudene ha et betydelig bredere grunnlag for opptak. Mange av disse tverrfaglige tilbudene vil kunne være relevant for de fleste, om ikke alle, med fag- eller svennebrev, og i hvert fall dekke større grupper av fagområder.

Slik sett finnes det nok noe tilbud på høyere yrkesfaglig nivå som kan være relevant for flere fag- og svennebrev. Samtidig kan vi tenke oss at hvert fagbrev/yrke kan trenge sin fagskoleutdanning – sin utdanningsvei for spesialisering og fordypning. Her vil behovene og mulighetene være mange og varierte, og noen vil ha stort nedslagsfelt mens andre knapt har et nasjonalt rekrutteringsgrunnlag. Innen noen fag vil det kunne være behov for lengre utdanningsløp, mens innen andre fag igjen kan det være større behov for kortere videreutdanningsløp. Disse tingene vil også kunne variere over tid, med endringer i arbeidsmarkedet.

Det som er viktig er:

1. at det over tid bygges en kultur for at fagarbeidere skal forvente og ønske muligheter til å ta høyere yrkesfaglig utdanning så vel som etter- og videreutdanning – høyere yrkesfaglig utdanning må bli et argument for å ville velge yrkesopplæring på videregående nivå.
2. at fagskolene settes i stand til å utvikle nye fagtilbud i samarbeid med arbeidslivet.
3. at fagskolene settes i stand til å rekruttere på bakgrunn av arbeidslivets kompetansebehov og fagarbeidernes etterspørsel, og ikke etter hvor mange studieplasser som er tildelt, eller hvor høy studentbetaling som kan kreves.
4. at fagskolene rustes til å utforske mulighetene til å utvikle tilbud knyttet til eksisterende og fremvoksende næringer som ikke enda har et stort rekrutteringsgrunnlag, men der behovet for kompetanse kan være stort – for eksempel logistikk, grossist, tekstil, batteriteknologi, datalagring, akvakultur og oppdrett osv.

Det siste momentet understreker det grunnleggende prinsippet i høyere yrkesfaglig utdanning, nemlig at alle tilbud skal springe ut av behov i arbeidslivet, og ikke utdanning for utdanningens skyld. Spørsmålet om hvorvidt det finnes gode tilbud på høyere yrkesfaglig nivå for de som har tatt fag- og svennebrev er derfor et spørsmål uten et entydig svar; arbeidslivet vil ha behov for ulike kompetanse til ulike tider innen ulike fagområder, og det er derfor fagskolen rustes til å forvalte dette ansvaret.

2. Er det fag-/svennebrevkompetanser som har begrensede, for få, eller ingen relevante tilbud i HYU?

Det generelle inntrykket er at det i for liten grad blir tilbudt helhetlige utdanningsløp fra videregående yrkesfaglig nivå til høyere yrkesfaglig nivå. Skal HYU bli den naturlige utdanningsveien, er det behov for å gjøre et grundigere arbeid knyttet til å avdekke behovene

for slike utdanninger for ferdigutdannede fra videregående nivå. For at HYU skal videreføre og styrke statusen som «arbeidslivets utdanning», må vi samtidig ikke miste arbeidslivets behov av syne i vår streben etter å bygge helhetlige utdanningsløp i en yrkesfaglig søyle i utdanningssystemet.

Utdanning.no viser en stor diversitet i fag- og yrkesopplæring på videregående nivå. Ser vi de ulike fagområdene opp mot fagområdene i høyere yrkesfaglig utdanning ser vi i grove trekk at den relative fordelingen mellom fagområdene er noenlunde lik. Imidlertid er det et stort avvik mellom antall avlagte fag- og svennebrev per år, og det totale antall studenter i HYU (Tabell 1). I følgende tabell har vi satt sammen ulike utdanningsprogram fra videregående for å gi et bilde av samsvar med tilhørende fagområde fra HYU. I tillegg har vi brukt tall fra tidligere år, slik at antall studenter i HYU ikke er helt oppdatert. Sammenligningen er derfor omtrentlig per fagområde, men gir et godt bilde av situasjonen.

Hvert år avlegges rundt 27.000 fag- og svennebrev, mens antallet studenter i HYU har lagt stabilt på 16.000 frem til de siste årenes økning til 18.299 i 2019. Når man tar med i beregningen at HYU ikke bare rekrutterer studenter direkte fra videregående opplæring, men også personer som har flere år bak seg i arbeidslivet, er det åpenbart at volumet i høyere yrkesfaglig utdanning er for lavt. HYU gir relevante tilbud til personer med ferskt fag- eller svennebrev, til personer som har brukt sitt fag- eller svennebrev i arbeidslivet noen år, og til personer som ikke har fag- eller svennebrev, men som har opparbeidet seg arbeidserfaring over flere år og som ønsker videreutdanning. HYU må dimensjoneres for alle disse; rekrutteringsgrunnlaget er større enn gruppen som tar fag- og svennebrev hvert år.

Tabell 1: Antall avlagte fag- og svennebrev per utdanningsprogram 2018-2019 og antall studenter i HYU 2019. Kilde udir.no og Diku.no. Arbeidsgruppen har slått sammen fagområder og summert tall for sammenligningens skyld.

Fagområde/utdanningsprogram	Antall avlagte fag- og svennebrev 2018-2019	Antall studenter i HYU 2019	Differanse
Bygg- og anleggsteknikk, Elektrofag og TIP	13 067	7 739	5 328
Design og håndverk, Medier og kommunikasjon	790	2 151	- 1 361
Helse- og oppvekstfag	7 508	4 712	2 796
Naturbruk	672	168	504
Restaurant- og matfag	1 174	-	1 174
Service og samferdsel	4 031	3 529	502
Total	27 242	18 299	8 943

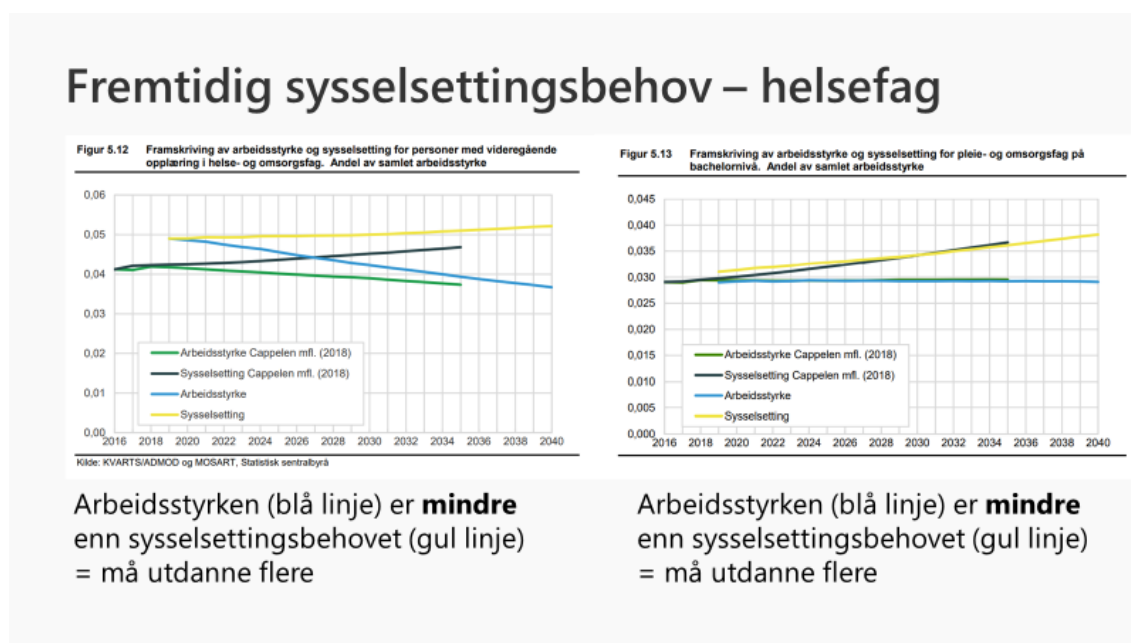
Konkrete eksempler på fagbrev som mangler et motsvar innen HYU kan være fag innenfor grønt skifte, som solcelle, vindkraft og batteri. Akvakultur og oppdrett er andre fagområder der vi ser et voksende behov for yrkesfaglig kompetanse, i tillegg til videreutdanningsmuligheter innenfor bilbransjen og i helsesektoren. Vi har imidlertid ikke hatt kapasitet til å gå systematisk gjennom alle utdanningstilbud for å vurdere samsvar og mangler.

Framskrivningene til Statistisk sentralbyrå viser også tydelig behovet for å øke antall fagarbeidere. Tabell 2 under viser SSBs framskrivning fra 2019, og viser at vi vil mangle nærmere 90.000 fagarbeidere i 2035. Denne framskrivningen gjelder både fagbrev på videregående nivå og høyere yrkesfaglig utdanning. Nasjonalt fagskoleråd mener at en tydelig utdanningsvei og mulighet for livslang læring for fagarbeidere er helt sentralt også for å gjøre fagopplæring på videregående nivå mer attraktivt for ungdom.

Tabell 2: Arbeidsstyrke og sysselsetting 2035. Kilde SSB

Utdanningsnivå	Arbeidsstyrke 2035	Sysselsettingsbehov 2035
Videregående studieforberedende	346 000	-41 000
Yrkesfaglig (VGO og HYU)	754 000	-88 000
Bachelor	992 000	168 000
Mastergrad og PhD	443 000	124 000

Behovet for flere arbeidstakere ser vi også tydelig når vi går inn på det ulike fagområdene. Vi har bare sett på helsefag og tekniske fag, og gjengir her figurer fra SSB.

Framskrivningen viser at det er et stort behov for økt utdanning innen helsefag. I konkrete tall snakker vi er om en underdekning på - 35 000 personer med videregående opplæring i helse -og omsorgsfag og - 20 000 for personer med helsefag på bachelornivå frem til 2035.

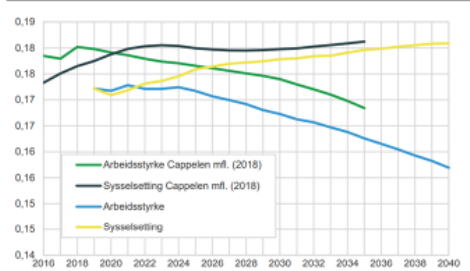
Vi ser denne tendensen enda tydeligere innenfor tekniske fag. Her er arbeidsstyrken vesentlig lavere enn sysselsettingsbehovet for personer med videregående yrkesfag innen elektrofag, maskinfag og mekaniske fag, bygg og anlegg og håndverksfag. Samtidig ser vi det motsatte bildet for realister og teknologer med høyere utdanning.

I konkrete tall snakker vi er om en underdekning på - 50 000 innenfor de med videregående yrkesfag innen elektrofag, maskinfag og mekaniske fag, bygg og anlegg og håndverksfag. Tallene for realister og teknologer med høyere utdanning viser en balanse mellom arbeidsstyrken og sysselsettingsbehovet.

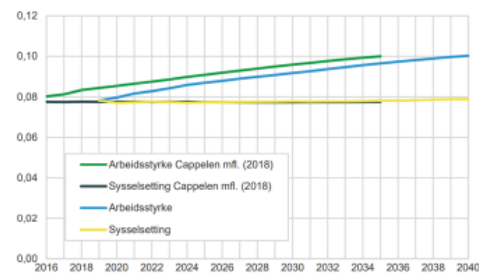
Fremtidig sysselsetningsbehov – tekniske fag

Figur 5.6 Framskrivning av arbeidsstyrke og sysselsetting for personer med videregående yrkesfag innen elektrofag, maskinfag og mekaniske fag, bygg og anlegg og håndverksfag. Andel av samlet arbeidsstyrke

Arbeidsstyrken (blå linje) er **mindre** enn sysselsetningsbehovet (gul linje) = må utdanne flere

Figur 5.7 Framskrivning av arbeidsstyrke og sysselsetting for realister og teknologer med høyere utdanning. Andel av samlet arbeidsstyrke

Arbeidsstyrken (blå linje) er **større** enn sysselsetningsbehovet (gul linje) = må utdanne mindre

3. Har det vært diskutert behov for utdanningstilbud for yrker som ikke bygger på fagbrev eller for de som bare har generell studiekompetanse?

Det finnes en rekke yrker i dag som mangler en utdanningsvei, både i form av fagbrev og som en utdanning på en fagskole. For mange av disse vil det kunne være grunnlag for å utvikle et høyere yrkesfaglig utdanningstilbud som dekker behovet for kortere og praktiske utdanninger.

Et generelt svar på dette spørsmålet vil trolig være knyttet til og forankret i hva arbeidslivet har av kompetansebehov. Disse vil også i fremtiden variere mye og dukke opp på områder der det ikke finnes tilbud på videregående nivå. Igjen vil vi peke på behovet for å bygge opp en kultur for å bruke fagskolesektoren til å få dekket kompetansebehov i flere bransjer enn i dag.

Med den fleksibiliteten fagskolene har i dag og de endringene som er på vei med tanke på omfang, vil HYU være riktig nivå å legge slike utdanninger til. Fagskolene har en annen dynamikk opp mot arbeidslivet, og kan i tillegg lage kortere og mer spissede utdanningstilbud som ikke krever at arbeidstakere går ut av jobb for å få kompetanseheving.

Med utgangspunkt i at det er konkrete kompetansebehov i arbeidslivet som skal dekkes, vil heller ikke UH-sektoren være det mest aktuelle nivået å legge slike utdanninger til. Dette bringer oss også over i neste del av problemstillingen.

Det finnes i dag en rekke fagskoletilbud for særlig de som har generell studiekompetanse fra videregående skole. Det er særlig de private fagskolene som har utviklet mange utdanningstilbud til denne målgruppen. De opplever at både elever fra VGS og studenter fra UH-sektoren kommer til fagskolene fordi de ønsker en mer praktisk utdanning, eller som et påbygg etter bachelor og master for å få en konkret kompetanse som gjør dem mer attraktive på arbeidsmarkedet. Tall fra Dikus Tilstandsrapport for HYU i 2020 viser at 18 prosent av fagskolestudentene tidligere hadde vært registrert som studenter i UH-sektoren. I tillegg viser rapporten at det har vært en økning på to prosentpoeng de siste to årene.

En videre vekst i slike tilbud må vurderes i forhold til at slike utdanninger ofte er basert på studieavgift. Etterspørselen etter studietilbud vil derfor være begrenset av økonomiske årsaker og ikke nødvendigvis arbeidslivets behov. Erfaringer fra 2020 i forbindelse med

utdanningsløftet gir indikasjoner på at disse tilbudene ville hatt langt flere søkere dersom de var gratis på linje med andre utdanninger. Flere fagskoler som i forbindelse med Utdanningsløftet kunne tilby gratis utdanning opplevde en enorm økning i antall søkere, og ikke alt kan tilskrives situasjonen i arbeidsmarkedet sommeren 2020.

Faktum er at i universitets- og høyskolesektoren er det under 70 prosent av hvert årskull som fullfører en grad. Med andre ord; av studenter som startet i 2011 hadde mer enn 30 prosent ikke fullført en grad etter åtte år (ref. SSB). Av de om lag 50.000 som startet på et universitet eller høyskolestudium i 2011 er det altså om lag 16.000 som ikke har fullført en utdanning derfra. Noen av disse studentene hadde trolig hatt en bedre utdanningsvei gjennom høyere yrkesfaglig utdanning.

Feilvalg av utdannings- og yrkesvei koster samfunnet dyrt, noe som blant annet er løftet frem i det nye Kompetansebehovsutvalgets (2020-2026) mandat.

Nasjonalt Fagskoleråd anbefaler derfor at prosjektgruppen for strategien forsterker arbeidet med å styrke overgangen fra universitetet til fagskole – det vil gi de som tar feilvalg en bedre mulighet til å ta en kortere og mer praktisk rettet utdanning. Slik sett kan de som har generell studiekompetanse og har tenkt å velge eller har påbegynt en akademisk utdanning gis et løp i en mer yrkesrettet utdanningsvei. Hvilken vei og overganger må vi diskutere nærmere.

Nasjonalt Fagskoleråd vil til slutt takk for muligheten til å komme med innspill til dette viktige arbeidet. Innenfor en kort tidsramme, og med begrensede ressurser har vi svart på de problemstillingen som Kunnskapsdepartementets prosjektgruppe sendte oss. Vi mener det er et stort behov for opprettelse av nye studietilbud. Men det er en helt klar forutsetning at dette følges opp med finansiering, slik at sektoren kan utvikle nye studietilbud.

Nasjonalt fagskoleråd vil også peke på behovet for at Norge utvikler et binært utdanningssystem hvor høyere yrkesfaglig utdanning utgjør en egen søyle parallelt med dagens høyere akademiske utdanning. Bare med en solid HYU-sektor som kan tilby yrkesrettet kompetanse og videreutdanning fra det brede til det høyt spesialiserte, kan vi få en fullverdig skole for arbeidslivet, og en fullverdig utdanningsvei for fagarbeidere i en tid der alle skal lære hele livet.

V-07-21 Forslag til endringer i reglene om å kombinere dagpenger med opplæring og utdanning

Høringssvar (forslag)

Nasjonalt fagskoleråd takker for muligheten til å svare på høring om forslag til endringer i reglene om å kombinere dagpenger med opplæring og utdanning.

Generelle betraktninger

Forslagene treffer godt på flere problemstillinger og rådet støtter at regelverket skal fremme aktiv arbeidssøking og forhindre at dagpenger blir et alternativ til annen finansiering av utdanning, som støtte fra Lånekassen. Nasjonalt fagskoleråd understreker at aktiv arbeidssøking ikke må gå på bekostning av allerede påbegynt utdannelse.

I lov om høyere yrkesfaglig utdanning står det i § 4 at fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning. Rådet anbefaler gjennomgående bruk av høyere yrkesfaglig utdanning i teksten for å tydeliggjøre for leserne hvilken utdannelse høyere yrkesfaglig utdannelse er.

I forslaget for å kombinere dagpenger med utdanning er høyere yrkesfaglig utdanning plassert sammen med videregående opplæring. I dette tilfellet støtter rådet vurdering, selv om høyere yrkesfaglig utdanning i andre sammenhenger har sin naturlige plassering sammen med annen høyere utdanning.

Når mange studenter avslutter sin utdanning fordi de mister retten til dagpenger, kan det gå ut over driften av en klasse. I ytterste konsekvens kan dette medføre at klasser må avsluttes fordi det økonomiske grunnlaget faller bort. I tillegg stiller NOKUT krav i forskrift om at det må være forsvarlig studiemiljø i hver klasse. Regelverket bør derfor stimulere til at studentene fullfører utdanningen.

Det er positivt at departementet ønsker å prioritere at flere får fullføre høyere yrkesfaglig utdanning. NHOs kompetansebarometer viser at et stort antall bedrifter i Norge mangler ansatte med høyere yrkesfaglig utdanning. Økt bruk av høyere yrkesfaglig utdanning som arbeidsmarkedstiltak, kan bidra til at flere med yrkesfag får relevant ny kompetanse, samtidig som det fyller et behov i næringslivet.

Departementets forslag til endringer i regelverk for opplæring med dagpenger

6.1 Formål med endringene i regelverket

Nasjonalt fagskoleråd støtter formålet med endringene i regelverket

6.2 Forslag om å videreføre dagens regler om opplæring for innvandrere og for deltakere i arbeidsmarkedstiltak

Nasjonalt fagskoleråd har ingen kommentarer til dette forslaget.

6.3 Forslag om å tillate opplæring på dagtid

Nasjonalt fagskoleråd støtter forslaget.

Mange høyere yrkesfaglig utdanninger er lagt opp for å tilpasses skift- og turnusordninger. For eksempel er utdanning i petroleumsfag ofte lagt opp slik at man har intensiv undervisning i perioden studentene ikke er i arbeidsrotasjon. Denne opplæringen skjer i stor grad på dagtid, og muliggjør ofte en høyere studieprogresjon enn dagpengeregelverket har lagt opp til. Det er for eksempel svært mange tekniske høyere yrkesfaglig utdanninger som har 67 prosent progresjon kombinert med fulltidsarbeid.

Dersom en utdanning er lagt opp til å kombineres med fulltidsarbeid eller tilnærmet fulltidsarbeid, vil det ikke være rimelig å anta at den samme utdanningen står i veien for å være reell arbeidssøker

6.4 Forslag om å avgrense målgruppen for opplæring med dagpenger

Nasjonalt fagskoleråd ser behovet for avgrensninger for å hindre strategiske tilpasninger til dagpengeregulverket, samtidig som det er utfordrende å finne gode løsninger som ikke slår negativt ut for enkelte grupper.

6.4.1 Avgrensning mot delvis ledige og delvis permitterte

Departementet foreslår at adgangen til å kunne ta opplæring i dagpengeperioden forbeholdes helt ledige og helt permitterte. Nasjonalt fagskoleråd støtter dette som hovedprinsipp. I flere bransjer som helse og omsorg og hotell og restaurant er det imidlertid mange deltidsansatte og mange er ansatt i små stillingsprosent. Derfor er det viktig å sørge for at personer ansatt i deltidsstillinger eller lav stillingsprosent ikke ekskluderes i ordningen.

6.4.2 Aldersmessig avgrensning

For høyere utdanning foreslår departementet at aldersgrensen settes til helt ledig og helt permitterte som er fylt 30 år. Aldersgrensen foreslås ikke å gjelde der hvor opplæringen ble påbegynt før man ble ledig eller permittert. Nasjonalt fagskoleråd støtter dette, men ser ingen grunn til at ikke samme unntaksregel skal gjelde for høyere yrkesfaglig utdanning.

Nasjonalt fagskoleråd foreslår at dette punktet også legges til for høyere yrkesfaglig utdanning under i §4-3c: *Kravene om å ha fylt 25 år og om tre måneders forutgående arbeidssøkerperiode gjelder ikke for utdanning påbegynt før ledigheten eller permitteringen.*

6.5 Forslag om å videreføre søknadsplikten og innføre krav om godkjent opplæringsplan

Nasjonalt fagskoleråd støtter forslaget, men anbefaler en tydeligere definisjon av begrepet opplæringsplan. Det er viktig at søknadene behandles likt og saksbehandler etterspør samme informasjon.

6.5.1 Konsekvenser av brudd på opplæringsplan

Nasjonalt fagskoleråd støtter argumentene for brudd på opplæringsplanen, men understreker at det kan være gode grunner til forsinkelser og brudd på denne. Dersom dagpengemottaker kan fremlegge dokumentasjon på årsak til forsinkelse eller brudd på opplæringsplanen i form av f.eks. sykdom, mener Nasjonalt fagskoleråd at det ikke bør få konsekvenser for dagpengemottaker.

6.6 Forslag om at dagpengeregulverkets krav om å være reell arbeidssøker videreføres som hovedregel

Nasjonalt fagskoleråd støtter i prinsippet kravet til å være reell arbeidssøker, noe som innebærer at en driver aktiv jobbsøking og har plikt til å takke ja til tilbudt arbeid.

Nasjonalt fagskoleråd mener at unntakene fra kravene om å søke arbeid som gjelder for grunnskole og videregående skole også skal gjøres gjeldene for deltakere som tar høyere yrkesfaglig utdanning.

Kravet om å være disponibel for arbeidsmarkedet i opplæringsperioden, kan i noen tilfeller ramme mulighetene for å fullføre høyere yrkesfaglig utdanning.

En høyere yrkesfaglig utdanning svarer til arbeidslivets behov og gir høy yrkesdeltagelse. Det er derfor viktig at studentene får fullføre studiet.

6.7 Forslag om å innføre et krav om tre måneders innledende arbeidssøkerperiode

Nasjonalt fagskoleråd er positiv til unntak for personer som har påbegynt utdanningen før ledighet eller permittering.

Studiestart i høyere yrkesfaglig utdanning er vanligvis én eller to ganger i året. Nasjonalt fagskoleråd foreslår derfor at det innlemmes en unntaksregel der dagpengemottakere kan søke om å få begynne før det har gått tre måneder dersom alternativet vil være en å ikke starte på studiet fordi det stilles krav om å være aktivt arbeidssøkende.

6.8 Forslag til dagpengesats og mulighet for å kombinere dagpenger med støtte fra Lånekassen

Nasjonalt fagskoleråd støtter forslaget om å kombinere dagpenger med støtte fra lånekassen og at opplæring med dagpenger ikke skal begrense mulighetene til å søke støtte fra Lånekassen, så lenge reglene for inntektsavkorting gjelder.

Som et alternativ til å redusere dagpengesatsen foreslår Nasjonalt fagskoleråd heller å redusere stipendandelen fra lånekassen, dersom inntektsgrensen overskrides. Mange studenter i høyere yrkesfaglig utdanning går ned i stillingsprosent ved studiestart for å kunne fokusere mer på studiene. Det bør da legges til rette for at disse skal kunne ta studielån for å dekke inntektstapet i studieperioden.

6.9 Forslag til krav om redusert studieprogresjon

Nasjonalt fagskoleråd støtter forslaget om at høyere yrkesfaglig utdanning kan gjennomføres på opptil fulltid. Mange studenter i høyere yrkesfaglig utdanning kombinerer arbeid og studier, det er viktig at de ikke straffes dersom det blir permitteringer.

6.10 Forslag til krav om opplæringens varighet

Nasjonalt fagskoleråd støtter departementets forslag om at for gjennomføring av høyere yrkesfaglig utdanning tilpasses opplæringen varighetsbegrensningene i dagpengeregelverket. Opplæringens varighet i det konkrete tilfellet vil Arbeids- og velferdsetaten sammen med søker bestemme i forbindelse med arbeidet med opplæringsplanen. Nasjonalt fagskoleråd vil understreke betydningen av likebehandling.

Korona og fagskolene

Vi står overfor den tredje bølge. Det blir nok verre før det blir bedre. Rett før nyttår fikk vi også nye tall fra FHI som viste den største smittedagen i hele 2020. Fagskolene var derfor forberedt på at campus ville bli stengt for fysisk undervisning. Dvs vi visste det ikke, men fagskolene har planlagt for en slik utvikling helt siden semesterstart høsten 2020.

Samtidig fikk fagskolene gode tilbakemelding i starten av denne krisen. I studiebarometeret til NOKUT fra april 2020 fikk fagskolene i all hovedsak gode tilbakemeldinger fra studentene, og studentene hadde forståelse for den vanskelige situasjonen fagskolene har vært i.

Pandemien har siden denne tid kommet i bølger, og ved inngangen til 2021 ser vi de høyeste smittetallene siden dette brøt ut i mars i fjor. Det har ført til at Kunnskapsdepartementet har gitt tydelige føringer om at undervisning ved fagskoler, høyskoler og universiteter bør gjennomføres utelukkende digitalt frem til 18. januar. 18. januar kunngjorde regjeringen mindre lettelsler og åpnet for undervisning i mindre grupper en gang i uken, under forutsetning av at det var i tråd med lokale smittevernregler. Men for øvrig anbefaler de at hovedregelen skal være digital undervisning. Vi kan stå overfor en situasjon der digital undervisning mer eller mindre vil være hovedregelen i hvert fall i første kvartal og kanskje helt frem til sommeren.

I brevet fra departementet 2. september heter det at anbefalingen om digital undervisning gjelder alle former for undervisning og eksamen og for alle utdanninger. De ber også institusjonene om å tilrettelegge best mulig for at studentene kan oppnå forventet læringsutbytte og ikke mister progresjon.

Nasjonalt fagskoleråd mener at det kan bli utfordrende å primært tilby digital undervisning og samtidig oppnå forventet læringsutbytte uten at det settes i gang ekstraordinære tiltak. Fagskolene må få bedre rammevilkår for å sørge for å gjøre den digitale undervisningen best mulig, slik at det i mye mindre grad går ut over studentenes læringsutbytte. Nasjonalt fagskoleråd har i den sammenheng noen innspill til Kunnskaps-departementet om hvordan vi kan møte en slik situasjon.

Fagskolene og digital undervisning

Fagskolene har grunn til å være fornøyde med hvordan de har håndtert konsekvensene av koronapandemien. De har vært gode til å informere studentene, og mange studenter har gitt gode tilbakemelding på at fagskolene raskt kom i gang med alternativ undervisning.

Pandemien har i størst grad påvirket campusstudenter, heltidsstudenter og studenter som ikke har en relevant jobb ved siden av. Dette gjelder særlig undervisningen, som er vesentlig endret. Et stort flertall av studentene var i april positiv til organisering og tilrettelegging (60 %) og digitale løsninger (62 %). Men hver tredje var negativ.

Et knapt flertall av studentene i april var negative til omleggingen til digital undervisning (43 % vs 38 % positive). I det åpne svaralternativet var det noen som skrev at de var kritiske til kvaliteten på undervisningen og særlig nettundervisningen. Flere rapporterer om mindre læring gjennom nettundervisning. Enkelte får ikke nok veiledning eller synes det er vanskelig å spørre lærere eller medstudenter om hjelp over nettet. Mange studenter opplevde også at mengden undervisning ble redusert, eller at de ikke fikk undervisning i det hele tatt. Det er tydelig at overgangen til nye undervisningsformer ble utfordrende for både fagskolene, lærerne og studentene. Flere melder om at nettundervisningen er lite motiverende. Når det gjelder de tekniske løsningene og kvaliteten på nettundervisningen, så opplever campus- og samlingsstudentene disse som noe mindre gode.

Samtidig finnes det et behov for flere tilbud som kan styrke nettkompetansen til fagskolelærere. I 2020 kom det en undersøkelse om at fagskolelærere ønsker deltid samt nett- og samlingsbaserte studier (Oslo Met, mangler referanse). I tillegg vet vi at flere offentlige og private fagskoler tilbyr dette. Ett eksempel er kurs i nettpedagogikk for fagskoler ved Fagskolen i Vestfold og Telemark Fagskolen. De tilbyr kurs i praktisk innføring i pedagogikk og didaktikk som er tilrettelagt for fagskoler. Kurset gjennomføres på nett og er organisert som åtte nettsamlinger á 2 timer fordelt over et halvt år. Et annet eksempel er Fagskolen sitt nettkurs for fagskolelærere over 12 uker og 30 studiepoeng. Gjennom kurset skal man lære å planlegge, gjennomføre og vurdere undervisnings- og lærerarbeid både i fysiske og digitale klasserom. For øvrig har DIKU tatt initiativ til en kartlegging av digital og nettpedagogisk kompetanse i HYU. Resultatene vil bli lagt frem på høsten, og kan bidra ytterligere til målrettede tiltak på dette området.

I fjor høst fikk Kunnskapsdepartementet et innspill fra en arbeidsgruppe i Nasjonalt fagskoleråd som kom med forslag til å styrke det pedagogiske utdanningstilbudet for lærere i fagskolen (Rapport august 2020). Arbeidsgruppa anbefalte å styrke de formelle kravene til pedagogisk kompetanse for lærere i fagskolen og at det utvikles pedagogiske tilbud for fagskolelærere som vektlegger voksenpedagogikk, praktiske didaktiske ferdigheter, nettpedagogikk og undervisningskompetanse.

På bakgrunn av dette foreslår Nasjonalt Fagskoleråd følgende tiltak:

- **Lokalt handlingsrom.** I brevet fra Kunnskapsdepartementet av 4. januar er det litt uklart hvor langt fagskolene kan gå når det gjelder selv å vurdere hvilken undervisning eller andre aktiviteter som ikke er mulig å gjennomføre digitalt, eller som ikke kan utsettes i to uker. Dette er myket noe opp i føringene fra Kunnskapsdepartementet per 18. januar. Framover er det viktig at fagskolene størst mulig fullmakt til å håndtere situasjonen på institusjonene, under forutsetning at de er i tråd med gjeldende nasjonale, regionale og lokale smittevernregler. Dette for at de skal gi studentene størst mulig læringsutbytte.
- **Flere lærekrefter.** Fagskolene må få ekstraordinære midler til å ansette flere fagskolelærere, og rammen for utviklingsmidler må økes. Presset på fagskolene er stort, og koronaviruset har ført til et økt sykefravær. Samtidig skal de innenfor dagens budsjetttramme gi et tilbud til studentene som sikrer studentene et læringsutbytte som tilsvarende det studentene har fått på campus og det er et stort press på individuell veiledning. Fagskolene bidrar også stort gjennom de ulike bransjeprogrammene som har stor betydning for å gi permitterte og arbeidsledige et kompetanseløft.
- **Styrking av nettpedagogikk.** Kunnskapsdepartementet setter av budsjettmidler til fagskolelærere som ønsker å styrke sin pedagogiske kompetanse, og særlig innen nettpedagogikk. Kursene må være fleksible slik at det kan tas på deltid og må være nettbaserte.

Studentene

Dagens ordninger er ikke tilpasset et arbeidsliv i krise. Det må tas grep for å sikre studentenes økonomiske situasjon, så de slipper å være ufrivillig bundet av familie eller må bruke midler tiltenkt bolig eller andre oppsparte midler.

Ordningen som skal sikre at studenter har inntektsbortfall må ikke bare gis i form av lån. Studenter har allerede langt dårligere økonomi enn befolkningen ellers, og det er svært uheldig at disse oppfordres til å ta opp gjeld i usikre tider. En tredjedel av studentene har måtte få hjelp fra familie for å klare seg økonomisk. Like mange har måttet bruke av egne oppsparte midler for å komme seg gjennom pandemien.

Vi står altså nå i en situasjon der helsesituasjonen, hjemmekontoret og økonomien til studentene gjør at rammevilkårene for et godt læringsutbytte blir svekket. Vi hører at stadig flere sliter med psykisk helse, økonomiske utfordringer og et hjemmekontor som vernetjenesten ikke ville anbefalt. Allerede våren 2020 fikk vi meldinger fra fagskolebarometeret om at hver fjerde student opplevde at hverdagen deres ble påvirket i så stor grad at det var vanskelig å fortsette utdanningen. Og her er det nok store mørketall. Det er stor grunn til å være bekymret for studentenes økonomiske situasjon. Mange har tidligere jobbet deltid for å få råd til bøker og husleie. Nå har flere mistet jobbene sine. Arbeidsfolk som permitteres får dagpenger, men det gjør ikke studentene. Vi frykter derfor at mange ikke har råd til å fortsette sin utdanning. 25 % av studentene mente også i starten av koronapandemien påvirket hverdagen på en slik måte at det var vanskelig for dem å fortsette utdanningen. Det må derfor etableres en støtteordning for studenter med inntektsbortfall som følge av pandemien.

Siden 20. April 2020 har regjeringen midlertidig, frem til juli 2021 fjernet kravet om studieprogresjon slik at også studenter skal kunne få dagpenger. Samtidig må vi ikke glemme de studentene som ikke har fått seg jobben de trengte, eller ikke har fått de vaktene de hadde planlagt i helgene og feriene. Disse får ikke dagpenger fordi de har mistet inntekten sin. Dette er en stor utfordring.

Det er også en del av studentene som går nettbasert med samlinger på deltid. Disse jobber i all hovedsak. Når de eventuelt mister jobben, kan de få dagpenger. Men de kan ikke få støtte fra Lånekassen samtidig. Det å studere og motta dagpenger kan man kun gjøre fram til juli (permitteringsreglene). Her kan vi risikere å få frafall som vi ikke ser i dag. For eksempel går 75% av studentene ved studiested Kongsberg på nettbasert utdanning med samlinger. Dvs 600 unike personer.

På bakgrunn av dette foreslår Nasjonalt Fagskoleråd følgende tiltak:

- Ordningen som skal sikre at studenter har inntektsbortfall må ikke bare gis i form av lån.
- 1.5G for å favne heltidsstudenten (kan være midlertidig, så lenge krisen varer)
- Videreføre fjerning av kravet om studieprogresjon slik at også studenter skal kunne få dagpenger.

Arbeidslivet og bortfall av praksis

Det er krise i deler av arbeidslivet som følge av Korona. Per januar er det over 200 000 arbeidsledige og antall permitterte er svært mange. Dette skaper et stort behov for å bruke denne krisen til kompetansebygging. Bransjeprogrammene er et slikt tiltak som fagskolene i stor grad har stått som vertskap for, og i 2020 var det over 20 000 deltakere fra arbeidslivet. Samtidig har mange arbeidstakere, som har blitt permittert og blitt arbeidsledige benyttet situasjonen til å ta «ordinær» utdanning. Endel av disse går ut i videre permisjon og arbeidsledighet, og kan da stå i fare for å miste dagpengene.

Kunnskapsdepartementet skriver at de legger til grunn at praksisstudier kan gjennomføres så langt det er mulig og i tråd med regler og råd om smittevern i denne perioden. Samtidig vil studentene få problemer som følge av at smittesituasjonen begrenser mulighetene for praksis i studieperioden. Det er også slik at det i løpet av perioden frem til 18. januar blir et svært begrenset tilbud om praksis. Perioden kan bli forlenget, og det vil da bli vanskeligere å gi studentene et fullgodt tilbud om praksis når smittetrykket avtar.

Når det gjelder praksis er det ikke enkelt. I fagskolesektoren har også mange mistet praksis. Dette har vært spesielt utfordrende for enkelte av samferdselsutdanningene. Enkelte fly- og jernbanestudenter har bare praksis igjen av studiet, men får ikke flydd eller kjørt tog. En del

studenter i helse- og velferdsfag rapporterer at praksis har blitt avbrutt, men er i stor grad positive til den alternative undervisningen som er gitt.

I en slik situasjon må det vurderes ekstraordinære tiltak. Det er en del virksomheter som produserer med lavere kapasitet. De kan kanskje ha ledige verkstedhaller, utstyr o.l., også har man jo nedstengte skoler, hoteller, restauranter osv. til å drive opplæring? Hva med læringsfabrikker o.l.? Kan vi få til en ordning der helsestudenter får gjennomføre deler av praksisperioden gjennom å bistå helsesektoren med gjennomføring av vaksinerings – enten det gjelder selve vaksinerings, logistikken bak den eller at studentene avlaster de som skal gjennomføre vaksinerings fra oppgaver de normalt ellers løser? Reiselivsbransjen og kulturbransjen kan bistå med gjennomføring av begrenset praksis i en situasjon der mye er midlertidig stengt, eller har åpent med et begrenset tilbud? Permitterte fagarbeidere i industrien kan bistå med ekstra undervisning og veiledning til fagskolestudenter på tekniske fagskoler.

På bakgrunn av dette foreslår Nasjonalt Fagskoleråd følgende tiltak:

- Dagpengeordning. De som er permittert fra jobben sin, studenter eller ikke, må få rett til dagpenger på lik linje med andre arbeidstakere. I søknadsskjemaet må det komme frem hva som utgjør «dokumentasjon av inntektstap».
- Praksis i krisetid. Det må vurderes midlertidige ordninger som øker muligheten for praksis og økt samarbeid mellom fagskolesektoren og en kriserammet næringsliv/overbelastet helsesektor.
- Legge til rette for å ansette permitterte fagarbeidere som lærere for å bistå i digital undervisning/veiledning/erfaringer med praksis.

Opptrapping av høyere yrkesfaglig utdanning

Arbeidsgruppens rapport til Nasjonalt fagskoleråd

Innhold

Om mandatet og nødvendige avgrensninger.....	2
Ulike prosesser og relevant kunnskapsgrunnlag.....	2
Mål 1: Plan for opptrapping	2
Anbefaling	2
Begrunnelse.....	2
Utfyllende beskrivelse av anbefaling.....	4
Sektorens kapasitet og kvalitetssikring	4
Arbeidslivets behov	4
Balansen mellom gradsutdanninger og EVU	4
Rekruttering av studenter	5
Andre utfordringer for vekst	5
Mål 2: Finansieringsmodell	6
Anbefaling	6
Utdypende beskrivelse av anbefaling	7
1. Grunnfinansiering.....	7
2. Resultatbasert element	7
3. Kvalitet – en styrking av fagskoler med særs høy kvalitet (fagområdeakkreditering).....	8
4. Utviklingsmidler.....	8
Mål 3: Behov i arbeidslivet	9
Anbefaling	9
Utdypende vurderinger	10
Mål 4 og 5: Fagskolenes egenart og en egen yrkesfaglig utdanningssøyle.....	11
Anbefaling	11
Vurdering.....	11
Anbefalinger fra arbeidsgruppen	13
Anbefaling mål 1.....	13
Anbefaling mål 2.....	13
Anbefaling mål 3.....	14
Anbefaling mål 4 og 5.....	14

Om mandatet og nødvendige avgrensninger

Mandatet ble utformet i fem punkt, og rapporten er i hovedsak strukturert etter disse. Unntaket er moment 4 og 5 som gruppen har sett som hensiktsmessig å behandle i samme kapittel.

Hvert av punktene i mandatet er i seg selv svært omfattende. Gruppen har gjennom arbeidet bestrebet seg på å svare på punktene så konkret og konsist som mulig, og med tydelige anbefalinger der det bes om dette. Det har vært et mål for gruppen å levere en rapport som er kort nok til å være leservennlig, men likevel gir rom for problemstillinger som krever utdypende omtale.

Kapitlene innledes med å gjengi de respektive punktene i mandatet. Deretter følger en kortfattet anbefaling for hvert av punktene. Anbefalingene utdypes og begrunnes deretter i hvert kapittel.

Ulike prosesser og relevant kunnskapsgrunnlag

Det pågår for tiden en hel del prosesser som er relevant for mye av det som behandles i denne rapporten. I tillegg finnes det mye nytt og oppdatert kunnskapsgrunnlag som er relevant. Gruppen har kartlagt disse prosessene og relevant kunnskapsgrunnlag, og forsøkt å ta høyde for dette i vurderingene som er gjort. En oversikt over dette ligger vedlagt rapporten.

Av særlig relevans kan likevel nevnes Statistisk Sentralbyrå sin framskrivning av arbeidsstyrke og sysselsetting frem mot 2040 (SSB 2020). Denne rapporten viser, som flere tidligere rapporter, at vi står overfor en stor mangel av arbeidstakere med yrkesfaglig bakgrunn, samtidig som vi får et stort overskudd av arbeidstakere med en høyere akademisk utdanning. Forslagene i denne rapporten mener vi vil bidra til å korrigere denne skjevheten, slik at utviklingen mot 2040 kan endres i tråd med SSBs konklusjon om at korrigerende tiltak er nødvendig.

Mål 1: Plan for opptrapping

Mandatets ordlyd:

Skissere en plan for opptrapping av antall studieplasser etter ulike kriterier (heltid vs deltid, nasjonalt vs regionalt behov etc) for å sikre en bedre balanse i fremtiden mellom yrkesrettet kompetanse og akademisk kompetanse

Anbefaling

Arbeidsgruppen anbefaler at høyere yrkesfaglig utdanning tilføres 1.000 nye toårige studieplasser årlig i tre år, og deretter 2.000 studieplasser i ytterligere syv år, slik at sektoren tilføres totalt 17.000 toårige studieplasser. Med en studieplass menes her produksjon av 60 studiepoeng. En studieplass skal imidlertid kunne brukes til å finansiere alle tilbud fra høyere fagskolegrad til korte videreutdanningstilbud slik dette for eksempel er utviklet i bransjeprogrammene. Tilbudene skal være basert på regionalt og nasjonalt kompetansebehov i arbeids- og næringslivet.

Dersom en gjennomsnittlig fagskolestudent avlegger 60 studiepoeng vil dette innebære en økning på 34.000 individ som får ta fagskoleutdanning i løpet av et år. Med dagens studenttall i bunn vil sektoren da omfatte rundt 50.000 studenter årlig.

Begrunnelse

Høyere yrkesfaglig utdanning har et bredt rekrutteringsgrunnlag. Fra nyutdannet fagarbeider med fag- eller svennebrev, generell studiekompetanse, eller personer med flere års arbeidserfaring.

Veksten i sektoren må skje både innenfor de lengre utdanningene og innenfor etter- og videreutdanningssegmentet.

Utviklingen av, og veksten i, høyere yrkesfaglig utdanning må sees i sammenheng med fremtidige kompetansebehov i arbeidslivet. Det er allerede tilfellet at vi i Norge mangler kvalifiserte fagarbeidere på flere områder, og framskrivninger fra SSB (2020) viser at vi vil mangle 88.000 fagarbeidere i 2040. I slike framskrivninger vises det gjerne til personer med fagbrev, fordi fagarbeidere stort sett har vært begrenset til å ta utdanning på videregående nivå. Fagskoleutdanningen har vært relativt lite utbredt, og andre kompetansehevende tiltak skjer gjerne i arbeidslivet, og blir ikke dokumentert eller formelt anerkjent som kompetanseheving. NHOs kompetansebarometer underbygger også behovet for fagarbeidere og personer med høyere yrkesfaglig utdanning.

For at vi skal klare å dekke inn behovet samfunnet vil ha for kvalifiserte fagarbeidere i nær fremtid er det viktig at vi ser helhetlig på det yrkesfaglige utdanningsløpet; at vi ser på fagskolen som en leverandør av livslang læring for fagarbeidere, like mye som en leverandør av ferdig utdannede fagskolekandidater. Dette i seg selv fordrer en vekst i antall studieplasser. Fremtidige arbeidstakers utdanningsvalg formes allerede i ungdomsårene når de velger videregående utdanning. I dag velger om lag 50 % av årskullene yrkesfag etter ungdomsskolen, men en mindre andel går ut med fagbrev, blant annet fordi mange velger påbygg til studiekompetanse før læretiden.

Den yrkesfaglige utdanningsveien skal ikke i fremtiden omtales som en utdanningsvei for *de som ikke ønsker en lang, akademisk utdanning*, eller for *de skoleleie*. Det skal betraktes som en utdanningsvei for *de arbeidsvillige* og for *de med anlegg for praksis*. En større høyere yrkesfaglig utdanningssektor og et tydeligere utdanningsløp innen høyere yrkesfaglig utdanning vil kunne gi større og bedre rekruttering til både videregående yrkesopplæring og høyere yrkesfaglig utdanning. Når denne sektoren blir større og mer kjent vil den også bidra til at det blir mer attraktivt å fullføre et påbegynt yrkesfaglig løp på videregående nivå, fremfor å ta påbygg for å kunne ta annen høyere utdanning.

Foruten videreutdanning og spesialisering for fagarbeidere som har gått yrkesfaglig løp på videregående skole, så representerer også høyere yrkesfaglig utdanning en alternativ utdanning for de som har fullført med et studiespesialiserende løp fra videregående skole. Dette utgjør rundt en tredjedel av dagens studenter i høyere yrkesfaglig utdanning, og for disse blir fagskoleutdanningen en praktisk og yrkesrettet grunnutdanning. Dette innebærer blant annet utdanninger innen IKT, medier og kommunikasjon, økonomi og administrasjon, samt kunsthøgskolefag.

I universitets- og høyskolesektoren er det under 70 prosent av hvert årskull som fullfører en grad. Med andre ord; av studenter som startet i 2011 var det mer enn 30 prosent som ikke fullførte en grad etter åtte år (ref. [SSB](#)). Av de om lag 50.000 som startet på et universitet eller høyskole i 2011 er det altså om lag 16.000 som ikke har fullført en utdanning derfra. Noen av disse studentene hadde trolig hatt en bedre utdanningsvei gjennom høyere yrkesfaglig utdanning. Feilvalg av utdannings- og yrkesvei koster samfunnet dyrt, noe som blant annet er løftet frem i det nye Kompetansebehovsutvalgets (2020-2026) mandat. En større og tydeligere fagskolesektor vil gi tydeligere alternativer for de som står overfor utdanningsvalg, og vil bidra til at flere får en arbeidslivsrelevant utdanning. Tar man med i betraktning at høyere yrkesfaglig utdanning har kortere varighet og gir rask adgang til arbeidsmarkedet, blir den samfunnsøkonomiske gevinsten enda større.

Utfyllende beskrivelse av anbefaling

Sektorens kapasitet og kvalitetssikring

Våren 2020 ble sektoren tilført 1.500 studieplasser med oppstart allerede høsten 2020. På noen korte sommermåneder klarte fagskolene sammen med fylkeskommunene å rekruttere mange nye studenter, slik at studenttallet ved telletidspunktet i oktober var 22.650, en økning på mer enn 4.300 studenter fra høsten 2019. Omregnet til heltidsstudenter basert på forventet studiepoengproduksjon utgjør dette 15.352 studenter høsten 2020. Når vi isolerer studenter på tilbud som er helt eller delvis offentlig finansiert får vi 10 328 heltidsstudenter, en økning på 1 750 studenter fra året før.¹ Sektoren har med andre ord levert godt til tross for verst tenkelige forutsetninger: en pandemi og svært kort tidshorisont.

Det har blitt stilt spørsmålsteget ved hvorvidt sektoren er i stand til å håndtere en slik vekst, og samtidig ivareta kvaliteten som kreves i tilbudet som gis. Sektoren har kvalitetssystemer på plass som sikrer at utvidelsen av tilbud skjer i henhold til de krav som stilles til denne utdanningen. Det er flere skoler som begynner å bli relativt store, og flere har oppnådd fagområdeakkreditering. Dette gir gode forutsetninger for å håndtere vekst i sektoren.

Utfordringen som først gjør seg gjeldende med tanke på vekst er behovet for mer areal og mer utstyr, i tillegg til flere lærerressurser. Her er *forutsigbarhet* helt avgjørende – sektoren må få rammer som tillater langsiktig planlegging av ressurser. Forutsigbarhet og langsiktig planlegging er det viktigste premisset for kvalitet. Dette er også avgjørende for fylkeskommunenes rolle som forvalter av sektoren.

Arbeidslivets behov

Veksten i sektoren må først og fremst skje på bakgrunn av arbeidslivets behov. Studenters etterspørsel må også kunne tillegges noe vekt, men dette kan ikke være styrende for utviklingen. Studenter må rekrutteres til de tilbudene som arbeidslivet etterspør. Dette spørsmålet behandles under Mål 3 under.

Balansen mellom gradsutdanninger og EVU

Videre må veksten balanseres mellom gradsutdanningene og etter- og videreutdanningstilbudene (EVU). De lengre utdanningstilbudene er svært viktige for å bygge opp den yrkesfaglige søylen i utdannings-Norge, og for å synliggjøre for fremtidige generasjoner at yrkesutdanning er utdanningsvei med mange muligheter. De lange utdanningsløpene er også avgjørende for å bygge og opprettholde et solid fagmiljø som også kan utvikle og tilby kortere moduler innen EVU. Arbeidsgruppen forutsetter at lovendringen som er på høring om å fjerne nedre grense for utdanningstilbud følges av et krav knyttet til kvalitet i retning av det som er foreslått i høringen.

Samtidig så har kortere og fleksible EVU-tilbud basert på løpende kompetansebehov i arbeidslivet, og som det er mulig å kombinere med familie og jobb, en lavere terskel for deltakelse. Jevnlig deltakelse i kortere EVU kan igjen inspirere til å bygge de enkelte emnene sammen til en fagskolegrad over tid. På den måten kan EVU-tilbud også bidra til en rekrutteringsbase for de lengre studietilbudene som

---

¹ Omregning til heltidsstudenter innebærer at vi ser på antall studenter i 60 studiepoengsenheter slik at tallene blir sammenlignbare med måten nye studieplasser tildeles på.

fører fram til en grad. I forlengelsen av dette bør det legges til rette for innføringen av en sammensatt (høyere) fagskolegrad.

Dette innebærer at de kortere emnene må være mulig å bygge inn i en fagskolegrad. De fleste av EVU-tilbudene leveres på NKR nivå 5.1, men en god del av tilbudene er derivater av fagemner levert på høyere fagskolegrad NKR nivå 5.2. Det må derfor legges til rette for at EVU-tilbudene kan «konverteres» til korrekt nivå i forbindelse med sammensatte grader. Rapporten om Nasjonalt Kvalifikasjonsrammeverk fra Technopolis² peker også på andre gode løsninger på dette spørsmålet.

Rekruttering av studenter

Studenter i HYU er, og skal være, en heterogen gruppe, og må derfor rekrutteres på ulike måter. Undersøkelser viser at det er en sammenheng mellom utdanningsnivå og tilbøyeligheten til å benytte seg av muligheter til etter- og videreutdanning (Meld. St. 14 (2019-2020)). På kort sikt må vi derfor identifisere individuelle motivasjonsfaktorer for å sikre arbeidslivet tilgang på den kompetansen de trenger.

Et premiss for å rekruttere studenter er imidlertid at det finnes et tilbud å rekruttere de til. Det er derfor avgjørende at sektoren har tilstrekkelig finansiering til at nye tilbud kan utarbeides og tilbys. Ved opptaket gjennom Samordna Opptak (SO) våren 2020 erfarte SO at flere fagskoler trakk tilbake tilbud som hadde gode søkertall. Nærmere 1 000 studenter hadde søkt seg til tilbud som ble trukket tilbake etter søknadsfristen. Dette skyldtes at en del fagskoler ikke hadde penger nok til å gjennomføre alle tilbudene som var lagt ut. Alt ble imidlertid lagt ut for å se hvor etterspørselen var. Da de ekstraordinære studieplassene kom i RNB fikk flere skoler penger til å sette i gang tilbud som var trukket tilbake på grunn av økonomi.

Et annet viktig moment knyttet til rekruttering er at når nye tilbud utvikles og tilbys i samarbeid med arbeidslivet kan det ofte ta både ett og to år før tilbudet har blitt tilstrekkelig kjent og studenter søker seg til det. Dette må anses som en naturlig kostnad ved å utvikle tilbud basert på arbeidslivets etterspørsel fremfor studenters etterspørsel.

Med tanke på en langsiktig vekst i sektoren må vi også tenke rekruttering på lang sikt. Arbeidet som i dag gjøres med å heve statusen til yrkesfag, og den langsiktige konsekvensen av å bygge en yrkesfaglig utdanningssøyle, vil skape et annet grunnlag for å rekruttere studenter til høyere yrkesfaglig utdanning og til EVU-tilbud enn det vi ser i dag.

Andre utfordringer for vekst

En stor vekst i antall studenter vil fort kreve flere lærerressurser for å opprettholde en god kvalitet på utdanningstilbudet. I tillegg rekrutteres mange lærere fra arbeidslivet uten pedagogisk bakgrunn, noe som innebærer at de må få nødvendig kompetanseheving innen undervisningsmetodikk generelt og nettpedagogikk spesielt. Det siste fordi en stadig økende del av studiene leveres som fleksible tilbud på deltid hvor store deler av læringen skjer nettbasert. Det kan være utfordrende å rekruttere undervisere på kort sikt, særlig innenfor enkelte fagområder i perioder med stort press på arbeidsmarkedet. Det beste virkemiddelet for å sikre nok lærerressurser og gi dem nødvendig pedagogisk opplæring er *forutsigbarhet* for fagskolene, og muligheten til å tilby *attraktive stillinger*.

---

² Almerud m.fl. (2020): Utredning om mulig parallell struktur i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring

En utfordring av mer teknisk karakter som må besvares er: administrativ kapasitet, utstyr og areal. Med alle endringene som har skjedd i sektoren de senere årene har den administrative byrden blitt betydelig større. Den store endringstakten i arbeidslivet, særlig med tanke på digitalisering, gir også et økt behov for investering i nytt utstyr og kompetanseheving av egne lærere. I tillegg gir en økning i antall studenter behov for større areal, flere lisenser på digitale plattformer og så videre.

Her har Utviklingsmidlene fra Diku spilt en viktig rolle for sektoren, og det er viktig at en slik ordning opprettholdes og eventuelt økes. Dette omtales mer under Mål 2.

Vekst innenfor EVU er utfordrende innenfor dagens finansieringssystem da tiltakene er kortsiktige og det ikke tilføres langsiktige driftsmidler. Det medfører at man må overbelaste eksisterende personal, eller benytte korttidsansettelser, noe som må sees på i forhold til kvalitetsutvikling. I tillegg er det krevende å ansette administrasjonskapasitet for kortsiktige leveranser som følger av slik prosjektorganisering. Finansiering av EVU-tilbud må integreres i de ordinære driftsmidlene til høyere yrkesfaglig utdanning.

Mål 2: Finansieringsmodell

Mandatets ordlyd:

Komme med forslag til endringer i dagens finansieringsmodell, ved å se på en finansiering basert på nasjonalt og regionalt kompetansebehov, på reelt kostnadsnivå og uttelling for etter- og videreutdanning

Anbefaling

Arbeidsgruppen anbefaler at dagens finansieringsmodell opprettholdes med tanke på en grunnbevilgning og en resultatbasert del og søkbare utviklingsmidler. Imidlertid vil vi peke på behovet for å gjøre visse endringer og justeringer som blant annet skal bidra til å rette opp skjevheter i grunnlaget for finansiering samt styrke insentivene for å styrke kvaliteten.

1. Grunnfinansiering: Tilskuddssatsene må bygge på et oppdatert og dokumentert kostnadsnivå, kontra et historisk tilskuddsnivå. Satsene må økes. Det er behov for en oppdatering av Deloitte og NIFU sin rapport fra 2016³.
2. Resultatbasert element: Øke satsen for resultatbasert tilskudd generelt for å styrke insentivet for å øke antall studenter
3. Kvalitet: Fagskoler med fagområdeakkreditering (og eventuelt institusjonsakkreditering) må få kompensert merkostnadene som følger med lokal godkjenning av studier og tilhørende ekstra administrasjon. Dette som et viktig insentiv til at flere søker fagområdeakkreditering med tilhørende krav til økt systematisk kvalitetsarbeid.
4. Utviklingsmidler: Øke tilskudd til utviklingsmidler, og samtidig endre innretningen.
  - midler til små prosjekt og forprosjekt gjennom enkle søknader med enkel administrasjon og rapportering
  - midler til store prosjekt som har varighet over flere år
  - innføring av en charter-ordning etter modell fra det internasjonale utdanningsprogrammet Erasmus+

³ <https://www.nifu.no/publications/1356339/>

5. Vurdere stipend på lån til skolepenger for å stimulere flere til å ta fagskoleutdanninger som ikke er offentlig finansiert. Dette på lik linje med utenlandsstudenter hvor mottak av stipend forutsetter fullført og bestått utdanning, som igjen stimulerer til gjennomføring.

Utdypende beskrivelse av anbefaling

Grunnlaget for forslagene er tilbakemeldinger fra sektoren om forhold ved dagens finansieringssystem som ikke fungerer tilfredsstillende. Forslagene her er ment å bøte på de svakhetene som er meldt tilbake fra sektoren, uten at det innebærer radikale endringer i systemet som er etablert. Arbeidsgruppen er kjent med at Diku har gitt Deloitte et oppdrag med å gjennomføre en større evaluering av tiltakene iverksatt etter fagskolemeldingen, herunder også finansieringssystemet. Vi mener imidlertid at en del endringer allerede kan vurderes på bakgrunn av sektorens tilbakemeldinger.

1. Grunnfinansiering

Det er viktig at politikerne tar innover seg konsekvensen av de store endringene som er gjort i sektoren. Summen av alle tiltakene har bidratt til økt belastning på den administrative delen av fagskolene. Endringene er av det gode, og bidrar samlet sett til en styrking av sektoren, men dette må følges opp med en finansiering som gir rom for å styrke den administrative kapasiteten og handlingsrommet for å drive utviklingsarbeid. Satsene som ligger til grunn for tildeling av nye studieplasser må derfor økes. Dette er avgjørende blant annet for å kunne oppnå og videreutvikle fagområdeakkreditering, og for å søke og administrere søknadsbaserte utviklingsprosjekt.

Prinsippet med en stabil og forutsigbar grunnfinansiering er god. Tilbakemeldingene fra sektoren tyder også på at fylkeskommunene fyller sin rolle som forvalter av disse midlene på en god måte overfor både offentlige og private tilbydere. Imidlertid kan det se ut til at det historiske grunnlaget for beregning av grunntilskuddet til den enkelte fylkeskommune har slått svært skjevt ut, og det er behov for å se på om det bør korrigeres for dette. Dette gjenspeiles blant annet i den ulike bruken av frie midler i fylkeskommunene. Noen steder er nær 40 % av driftsbudsjettet til fagskolene fra fylkeskommunens frie midler.

Når det gjelder satsene til nye studieplasser er den lik uavhengig av hvilket fagområde plassene går til. Dette ble i sin tid valgt for å skape et enkelt finansieringssystem, noe som i seg selv er gunstig. Ulempen er at det ikke treffer de faktiske kostandene ved mange tilbud. Her ser vi imidlertid at det er behov for et bedre og mer oppdatert kunnskapsgrunnlag for å foreslå noe helt konkret. Det bør gjennomføres en ny kostnadskartlegging av tilbud i sektoren, i tillegg til evaluering fra Deloitte som kommer i januar 2022.

Samtidig vet vi at en del fylkeskommuner opererer med differensierte satser i sine tildelinger til fagskoler. Det er nødvendig å se nærmere på erfaringene med disse praksisene og vurdere grunnlaget som satsene er basert på for det videre arbeidet. Diku må sørge for at fylkeskommunene koordinerer bruken av differensierte satser for å sikre likebehandling på tvers av fylkeskommuner.

2. Resultatbasert element

Ordningen med resultatbasert finansiering basert på produserte studiepoeng er god og fremtidsrettet. Denne tilnærmingen sikrer blant annet en likebehandling av alle typer tilbud, fra høyere fagskolegrad til små moduler innen EVU.

Satsen som legges til grunn for beregning av resultatbasert tilskudd er for lav og må økes. Da den nye finansieringsmodellen ble innført ble forholdstallet mellom grunnfinansiering og resultatbasert tilskudd per studieplass satt til 20 prosent. Dette er et godt insentiv for å sikre gjennomføring av tildelte studieplasser, men det treffer ikke med tanke på å oppskalere tilbud på egen regning. Det vil si at dersom en skole klarer å produsere flere studiepoeng enn det tilskuddet skulle tilsi, gir det en dårlig uttelling. Satsen som legges til grunn for beregning av resultatbasert tilskudd må derfor økes.

3. Kvalitet – en styrking av fagskoler med særs høy kvalitet (fagområdeakkreditering)

For å stimulere til kvalitet må fagskoler som oppnår fagområdeakkreditering gis en form for økonomisk kompensasjon for de økte administrative kostnadene som følger av dette. Som et eksempel kan satsene – enten generelt eller på resultatbasert tilskudd – økes for fagskoler med fagområdeakkreditering. Alternativt kan det innføres en direkte økonomisk kompensasjon for merkostnadene. Det siste vil også gi en positiv likviditetseffekt, da merkostnadene dekkes når de oppstår, i stedet for at de blir tilført gradvis over flere etterfølgende år. På denne måten vil finansieringssystemet bygge opp under det grunnleggende kvalitetsarbeidet vel så mye som den rene studentproduksjonen. Dette vil også bøte på den økte administrative kostnaden som følger av et slikt omfattende kvalitetsarbeid, og det vil stimulere til at kvalitetsarbeid settes i fokus.

I dag er situasjonen den at fagskoler som har fått fagområdeakkreditering har en betydelig økt administrativ belastning, uten at dette kompenseres økonomisk. Akkrediteringen innebærer at arbeid som tidligere ble gjort av NOKUT uten kostnad for den enkelte skole, i dag gjøres av fagskolen selv. Gevinsten for den enkelte skole har blant annet vært bedre kvalitetssystemer, og ikke minst bedre kontroll med utvikling av eget tilbud og kortere prosesser. Imidlertid har NOKUT nå kortet ned sin behandlingstid av nye akkrediteringer. Dette er i og for seg et gode, men innebærer at gevinsten for skolene med fagområdeakkreditering forsvinner, og disse skolene sitter igjen med en økt administrativ og økonomisk byrde.

For å stimulere til ytterligere arbeid med kvalitet og fagområdeakkreditering er det også behov for å gjøre intensjonen om å prioritere fagskoler med fagområdeakkreditering ved tildeling av utviklingsmidlene mer konkret. Med dagens ordning er det høyst uklart om det gir noen fordeler å være fagområdeakkreditert når man søker utviklingsmidler. Dette utdypes i følgende punkt.

4. Utviklingsmidler

De bevilgede utviklingsmidlene over de siste årene har vært av stor betydning for den faglige og pedagogiske utviklingen i høyere yrkesfaglig utdanning. Det er derfor særs viktig at disse videreføres og økes i takt med veksten i høyere yrkesfaglig utdanning. Det å søke og administrere prosjektmidler tar imidlertid mye administrative ressurser. Innretningen på søkbare midler må være slik at vinningen ikke går opp i spinningen. Vi foreslår derfor tre ulike endringer knyttet til utviklingsmidlene.

- a. Det åpnes for en *enklere søknadsprosedyre for alle fagskoler for å søke om mindre midler til prosjektinitiering, nødvendig forundersøkelser i forbindelse med en større søknad og lignende.*
- b. Det åpnes for *større prosjekt med lengre prosjektperioder* enn i dag. Dette vil gi bedre muligheter for å jobbe langsiktig, og gjøre det lettere å sette inn dedikerte personalressurser på kvalitetsutvikling.

- c. Det innføres en «charter-ordning» som i praksis gir fagskoler med fagområdeakkreditering en konkret fordel. Dette skal bidra til å styrke arbeidet med kvalitetsutvikling. I dagens innretning av utviklingsmidlene står det at skoler med fagområdeakkreditering skal prioriteres ved ellers like gode søknader. Etter det arbeidsgruppen har fått oppgitt har dette så langt ikke resultert i en reell fordel for disse fagskolene. For at denne statusen skal gi en reell uttelling foreslår vi at fagskoler med fagområdeakkreditering tildeles et charter. Et slikt charter må være basert på en langsiktig utviklingsplan, og kan for eksempel innebære mulighet for å søke om lengre og mer omfattende prosjektperioder som overskrider konkrete enkeltprosjekt.

En lignende charter-ordning ble innført i EU sitt utdanningsprogram Erasmus+ i 2015. Institusjoner som kan dokumentere et høyt nivå på kvalitets- og prosjektstyring, samt en langsiktig plan for utvikling på det aktuelle feltet, tildeles et slikt charter. I praksis betyr dette at de aktuelle skolene kan drive mer langsiktig planlegging, og ikke utvikle omfattende søknader på enkeltprosjekt. Erfaringene fra Erasmus+ er svært gode, og ordningen har blitt kraftig utvidet i den nye programperioden. Dette vil være et svært godt virkemiddel for å gi statusen som fagområdeakkreditering innebærer et konkret innhold, og stimulere til å sette langsiktig kvalitetsarbeid i fokus.

Mål 3: Behov i arbeidslivet

Mandatets ordlyd:

Gi en vurdering om dagens metoder og systemer for kompetansebehov sikrer at fagskoleutdanningene møter reelle og dokumenterte kompetansebehov i arbeids- og næringslivet

Anbefaling

Arbeidsgruppen anbefaler at det lages en modell for hvordan sektoren skal trappes opp for å sikre at veksten i sektoren kommer der behovene i arbeids- og næringslivet er. Modellen som gruppen skisserer her, tar utgangspunkt i fagråd ved fagskolene fordi dette er et konkret kontaktpunkt mellom fagskoler og arbeidsliv. Mange nye tilbud blir utviklet med bakgrunn i en slik kontakt. Videre bygger modellen på etablerte aktører og prosesser for ikke å skape unødvendig mye byråkrati. I det følgende skisseres noen *hovedlinjer* i en slik modell:

1. Fagråd på den enkelte skole vurderer behov og kapasitet for tilbud. Arbeidslivets parter eller andre arbeidslivsrepresentanter skal være representert i slike råd. Videreutdanningstilbud må ha en tydelig forankring i et lokalt, regionalt og/eller nasjonalt behov. Et eksempel på en slik tilnærming til videreutdanning er bransjeprogrammene som sikrer tett involvering av arbeidslivets parter.
2. Forankring i skolens ledelse – innspillene fra fagråd prioriteres av ledelsen ved den enkelte skole. Fagskolene vil ofte være/bør være representert i en eller annen form for arena eller samarbeidsstruktur mellom utdanningssektor, arbeidsliv og fylkeskommune, slik vi ser eksempler på i flere regioner.
3. Styret ved den enkelte fagskole avgjør prioriteringer og utvikling av tilbud. Styret har alltid representanter fra arbeids- eller næringsliv. Styret må sikre at prioriteringene svarer på behovene i arbeidslivet regionalt og/eller nasjonalt.

4. Fagskolene sender innspill til fylkeskommune gjennom etablerte kanaler for å søke om driftsmidler for kommende år, og planer for påfølgende år med dimensjonering av tilbudene.
5. Fylkeskommunene – som forvalter av driftsmidler, ikke som skoleeier – vurderer og prioriterer de ulike fagskolenes tilbud med grunnlag i styrenes begrunnelser og prioriteringer og fylkeskommunens kompetanseplan, eventuelt gjennom etablerte arenaer for samarbeid – ulike modeller for slik samarbeid er under utvikling i fylkeskommunene. Resultatet skal være en samlet og prioritert oversikt over tilbud av høyere yrkesfaglig utdanning som fylkeskommunen ønsker å finansiere med offentlige driftsmidler kommende år, og plan for påfølgende år basert på innspill fra fagskolene.
6. Diku mottar oversikt over det samlede behovet – både det fylkeskommunene finansierer kommende år, og plan/behov for påfølgende år.
7. Fordeling av midler til nye studieplasser fra Diku baseres på innspillene fra fylkeskommunene. Tildeling gjøres på bakgrunn av vurdering av behov.
8. Nasjonale fagråd kan brukes av Diku til å vurdere dimensjonering, særlig med henblikk på områder av nasjonal betydning/fagområder som er små, men viktige. De nasjonale fagrådene har medlemmer fra relevant arbeids- eller næringsliv.

Utdypende vurderinger

Arbeidslivets behov kan identifiseres på makronivå og mikronivå. Begge nivå er nyttige, men til ulike formål. På makronivå skjer det mye relevant kartleggings- og analysearbeid, blant annet gjennom Kompetansebehovsutvalget og NHOs kompetansebarometer og Veikart. Et nytt Kompetansebehovsutvalg skal snart i gang med sitt arbeid, og skal blant annet analysere fremtidig kompetansebehov og utdanningssektorens evne til å dekke dette behovet. Det er viktig at det yrkesfaglige perspektivet ivaretas i utvalgets arbeid. Dette arbeidet som gjøres på makronivå er imidlertid ikke alltid egnet til å dimensjonere utdanningstilbudet i de enkelte regionene, men kan i beste fall brukes til å si noe om dimensjoneringen mellom de ulike fagområdene på overordnet nivå, innen smale fagområder, eller i bransjer med mange små aktører.

For å kartlegge arbeidslivets behov på et nivå som gir grunnlag for å utvikle konkrete utdanningstilbud og dimensjonere tilbudet riktig trengs det en annen tilnærming i tillegg til de nasjonale analysene.

Dagens metoder og systemer for å sikre at høyere yrkesfaglig utdanning møter reelle og dokumenterte kompetansebehov i arbeidslivet er fragmentert. Det mangler en god og systematisk metode for å sikre dette med tanke på en opptrapping i sektoren og fordeling av nye studieplasser. En ny og helhetlig modell må etableres, og må så langt som mulig trekke inn etablerte strukturer og aktører.

En slik modell må også bidra til at tilbud som bare har et begrenset nasjonalt rekrutteringsgrunnlag og behov innen bransjer med mange små bedrifter ivaretas. Dette skal bidra til at det ikke etableres konkurrerende tilbud der det knapt er et samlet nasjonalt rekrutteringsgrunnlag, med den konsekvens at ingen tilbud får nok studenter til å sette i gang. Videre må modellen dekke både EVU-behov og behovet for gradsutdannelse.

Fylkeskommunenes rolle som forvalter av driftsmidler og av fagskolesektoren må videreutvikles i tett samarbeid med Diku, og skilles tydelig fra rollen som skoleeier. Fylkeskommunene åpner for at fagskolene kan søke om studieplasser med frist den 15. oktober hvert år. Studieplassene det søkes

om gjelder kommende år (oppstart stort sett høstsemesteret). Dette kan tjene som et startpunkt for kartlegging av behov og kapasitet.

Denne modellen vil kunne fungere både for EVU-tilbud og de mer tradisjonelle utdanningene fordi den tar utgangspunkt i samarbeidsarenaen mellom skole og arbeidsliv på det laveste nivået, involverer representanter fra arbeidslivet på flere nivå, samtidig som den sikrer det nasjonale perspektivet. Det er viktig at EVU innlemmes som en del av fagskolenes ordinære drift, og ikke forblir en alternativ struktur på siden av det ordinære finansieringssystemet. Dette må likevel gjøres sammen med partene som har utarbeidet og utviklet bransjeprogrammene.

Mål 4 og 5: Fagskolenes egenart og en egen yrkesfaglig utdanningssøyle

Mandatets ordlyd:

Sikre at en opptrapping av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar fagskolenes egenart og ikke fører til en akademisering

Si litt om hvordan en opptrapping og bedre balanse kan bidra til en videre utvikling mot et mer binært utdanningssystem

Anbefaling

I forlengelsen av anbefalingen om opptrapping som beskrevet i mål 1 anbefaler arbeidsgruppen at det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket revideres slik at det bedre reflekterer det europeiske kvalifikasjonsrammeverket, og at man gjennom dette anerkjenner at man kan ha høyt spesialisert kunnskap og kompetanse, og høy grad av ansvar og autonomi, også innenfor de yrkesfaglige utdanningene. Dette vil samtidig synliggjøre at *utvikling* og *innovasjon* har en naturlig plass innen høykompetente yrkesfaglige miljøer.

Vurdering

Det ligger ikke til gruppens mandat å vurdere utviklingen av et binært utdanningssystem som sådan. Nasjonalt fagskoleråd har tidligere vurdert spørsmålet om innføring av nivå 6, og anbefalt at en slik prosess startes ([se vedtaket i rådet januar 2020 og tilhørende rapport](#)). Gruppen tar derfor som premiss at en slik utvikling er ønskelig.

Kjetil Tvedt (Norsk Industri) mener at man ikke bør utvikle et binært utdanningssystem, men heller bør legge bedre til rette for at den akademiske utdanningssøylen også svarer ut behovene for utdanningsløp på nivå 6 og oppover for de praktiske fagene. Tvedt tar derfor dissens på mål 4 og 5.

Arbeidsgruppen vil også peke på rapporten fra Technopolis⁴ som ble lever til NOKUT den 9. november 2020. Arbeidsgruppen har ikke i sitt mandat å vurdere innholdet i denne, men vil peke på at denne rapporten trekker opp noen muligheter som blir svært viktig for sektorens videre utvikling.

Både rapporten fra Technopolis og vedtaket fra Nasjonalt Fagskoleråd peker på at det ikke er en naturlig eller nødvendig avgrensning av yrkesbasert kompetanse på nivå 5 i kvalifikasjonsrammeverket, eller at nivået på kvalifikasjonene avgjøres av lengden på utdanningene.

---

⁴ Almerud m.fl. (2020): Utredning om mulig parallell struktur i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring

Kunnskap og kompetanse kan tilegnes på ulike måter og på ulike arenaer, og bør derfor ikke knyttes til konkrete institusjoner. En god illustrasjon på dette er at en del læringsutbyttebeskrivelser må «skrives ned» i nivå for at NOKUT skal kunne godkjenne de som høyere yrkesfaglig utdanning innenfor nivå 5, mens kompetansen i realiteten ligger på nivå 6. Dette er en klar indikasjon på sektorens modenhet.

At høyere yrkesfaglige utdanninger skal være korte trenger ikke å være ensbetydende med at de skal være på et lavt NKR-nivå; Utdanningstilbudene kan være av kortere varighet, men må kunne tilbys som kompetanseheving gjennom et langt *yrkesliv*, med fokus på spesialisering for fagarbeiderne. I tråd med beskrivelsene av de ulike nivåene i det europeiske kvalifikasjonsrammeverket må det åpnes opp for at det kan tilbys praksis- og utviklingsbasert kompetanseheving på svært høye spesialiseringsnivå. Det er ingen grunn til at graden av spesialisert kompetanse skal holdes på et lavere nivå i kvalifikasjonsrammeverket enn i forskningsbasert utdanning – det er bare en annen type kompetanse.

Å bygge en yrkesfaglig søyle som dekker alle nivå i det europeiske kvalifikasjonsrammeverket vil være viktig for det norske utdanningssystemet som helhet, fordi det vil gi et bredere og bedre utdanningstilbud til en større del av befolkningen.

Først og fremst vil et slikt system bidra til å synliggjøre yrkesfaglig utdanning som et attraktivt utdanningsvalg som ikke har overgang til academia som eneste utviklingsvei. Det vil kunne påvirke ungdommers valg og gjennomføring av videregående utdanning på en positiv måte, blant annet ved at det vil kunne bidra til at holdningen om at yrkesfag er for de skoleleie endres. For at vi skal få nok fagarbeidere i fremtiden, og godt nok kompetente fagarbeidere til fremtidens arbeidsmarked, må disse grunnleggende holdningene endres slik at flere ser en karrierevei ved å velge en yrkesfaglig utdanning. En slik yrkesfaglig søyle vil bidra til dette, og vil være en utvikling som baserer seg på yrkesfagenes egenart. Flere land i Europa har gått i forveien her, og vi ser at endringene går i denne retning når andre land oppdaterer sine kvalifikasjonsrammeverk.

Å bevare yrkesfagenes egenart er helt avgjørende for sektoren. En utvikling av kvalifikasjonsrammeverket er ikke en motsetning til dette, men heller et premiss for videre utvikling av egenarten. Å bevare egenarten (og unngå en akademisering) forstår arbeidsgruppen som å handle om hvordan man sikrer fortsatt tett arbeidslivstilknytning og arbeidslivsrelevans i utdanningene, og unngå at utdanning og grader i seg selv blir målet.

En utvikling på sektorens egne premiss innebærer blant annet å utvikle et vokabular for å snakke om høyere yrkesfaglig utdanning som gjør det mulig å snakke om det som en utdanningsretning i seg selv, og ikke som «det motsatte av», eller «alternativet til» en akademisk utdanning. Høyere yrkesfaglig utdanning skal ikke være et «alternativ for de som ikke ønsker å ta en lang akademisk utdanning», slik man ofte kan høre politikere og andre omtale det. På samme måte skal ikke yrkesutdanning som sådan være et alternativ «for de skoleleie», men «for de arbeidsvillige» og «de med praktiske ferdigheter og kompetanse.» Muligheten til å oppnå en høy grad av kunnskap og kompetanse som også anerkjennes i et utdanningssystem er en del av dette bildet.

Men sektorens egenart hviler på mer enn vokabular og språklige vendinger. Det mest sentrale er, som sagt, arbeidslivstilknytningen og arbeidslivsrelevansen i utdanningene som gir studentene kompetanse og ferdigheter som er direkte anvendbare i arbeidslivet. Dette er et styrende prinsipp som må ligge til grunn for all opptrapping og utvikling, enten det er opptrapping i form av flere

studenter, utvikling av små etter- og videreutdanningstilbud eller lengre utdanninger, eller om det er utvikling i form av tilbud over nivå 5 i NKR dersom det åpnes for det.

Denne tilnærmingen innebærer at høyere yrkesfaglig utdanning allerede er godt forberedt på å svare på kompetansereformen og behovet for livslang læring – som vist gjennom sektorens bidrag inn i bransjeprogrammene. Noe av høyere yrkesfaglig utdannings egenart er søkelyset på kompetanse på det *nivået* det er behov for den, og *når* det er behov for den. Yrkesutøvere skal kunne få faglig påfyll – alt fra mer omfattende opplæringspakker til mindre moduler som gir rom for faglig utvikling gjennom en hel yrkeskarriere; alt fra grunnleggende innføringsemner på NKR-nivå 5 til høyt spesialisert kompetanse på NKR-nivå over 5. Med dette som tilnærming kan utviklingen av høyere yrkesfaglig utdanning bli prototypen på en utdanningssektor som setter «lære-hele-livet» i system.

Anbefalinger fra arbeidsgruppen

Anbefaling mål 1

Arbeidsgruppen anbefaler at høyere yrkesfaglig utdanning tilføres 1.000 nye toårige studieplasser årlig i tre år, og deretter 2.000 studieplasser i ytterligere syv år, slik at sektoren tilføres totalt 17.000 toårige studieplasser. Med en studieplass menes her produksjon av 60 studiepoeng. En studieplass skal imidlertid kunne brukes til å finansiere alle tilbud fra høyere fagskolegrad til korte videreutdanningstilbud slik dette for eksempel er utviklet i bransjeprogrammene. Tilbudene skal være basert på regionalt og nasjonalt kompetansebehov i arbeids- og næringslivet.

Dersom en gjennomsnittlig fagskolestudent avlegger 60 studiepoeng vil dette innebære en økning på 34.000 individ som får ta fagskoleutdanning i løpet av et år. Med dagens studenttall i bunn vil sektoren da omfatte rundt 50.000 studenter årlig.

Anbefaling mål 2

Arbeidsgruppen anbefaler at dagens finansieringsmodell opprettholdes med tanke på en grunnbevilgning og en resultatbasert del og søkbare utviklingsmidler. Imidlertid vil vi peke på behovet for å gjøre visse endringer og justeringer som blant annet skal bidra til å rette opp skjevheter i grunnlaget for finansiering samt styrke insentivene for å styrke kvaliteten.

1. Grunnfinansiering: Tilskuddssatsene må bygge på et oppdatert og dokumentert kostnadsnivå, kontra et historisk tilskuddsnivå. Satsene må økes. Det er behov for en oppdatering av Deloitte og NIFU sin rapport fra 2016⁵.
2. Resultatbasert element: Øke satsen for resultatbasert tilskudd generelt for å styrke insentivet for å øke antall studenter
3. Kvalitet: Fagskoler med fagområdeakkreditering (og eventuelt institusjonsakkreditering) må få kompensert merkostnadene som følger med lokal godkjenning av studier og tilhørende ekstra administrasjon. Dette som et viktig insentiv til at flere søker fagområdeakkreditering med tilhørende krav til økt systematisk kvalitetsarbeid.
4. Utviklingsmidler: Øke tilskudd til utviklingsmidler, og samtidig endre innretningen.
  - midler til små prosjekt og forprosjekt gjennom enkle søknader med enkel administrasjon og rapportering
  - midler til store prosjekt som har varighet over flere år

⁵ <https://www.nifu.no/publications/1356339/>

- innføring av en charter-ordning etter modell fra det internasjonale utdanningsprogrammet Erasmus+
- 5. Vurdere stipend på lån til skolepenger for å stimulere flere til å ta fagskoleutdanninger som ikke er offentlig finansiert. Dette på lik linje med utenlandsstudenter hvor mottak av stipend forutsetter fullført og bestått utdanning, som igjen stimulerer til gjennomføring.

Anbefaling mål 3

Arbeidsgruppen anbefaler at det lages en modell for hvordan sektoren skal trappes opp for å sikre at veksten i sektoren kommer der behovene i arbeids- og næringslivet er. Modellen som gruppen skisserer her, tar utgangspunkt i fagråd ved fagskolene fordi dette er et konkret kontaktpunkt mellom fagskoler og arbeidsliv. Mange nye tilbud blir utviklet med bakgrunn i en slik kontakt. Videre bygger modellen på etablerte aktører og prosesser for ikke å skape unødvendig mye byråkrati. I det følgende skisseres noen *hovedlinjer* i en slik modell:

1. Fagråd på den enkelte skole vurderer behov og kapasitet for tilbud. Arbeidslivets parter eller andre arbeidslivsrepresentanter skal være representert i slike råd. Videreutdanningstilbud må ha en tydelig forankring i et lokalt, regionalt og/eller nasjonalt behov. Et eksempel på en slik tilnærming til videreutdanning er bransjeprogrammene som sikrer tett involvering av arbeidslivets parter.
2. Forankring i skolens ledelse – innspillene fra fagråd prioriteres av ledelsen ved den enkelte skole. Fagskolene vil ofte være/bør være representert i en eller annen form for arena eller samarbeidsstruktur mellom utdanningssektor, arbeidsliv og fylkeskommune, slik vi ser eksempler på i flere regioner.
3. Styret ved den enkelte fagskole avgjør prioriteringer og utvikling av tilbud. Styret har alltid representanter fra arbeids- eller næringsliv. Styret må sikre at prioriteringene svarer på behovene i arbeidslivet regionalt og/eller nasjonalt.
4. Fagskolene sender innspill til fylkeskommune gjennom etablerte kanaler for å søke om driftsmidler for kommende år, og planer for påfølgende år med dimensjonering av tilbudene.
5. Fylkeskommunene – som forvalter av driftsmidler, ikke som skoleeier – vurderer og prioriterer de ulike fagskolenes tilbud med grunnlag i styrenes begrunnelser og prioriteringer og fylkeskommunens kompetanseplan, eventuelt gjennom etablerte arenaer for samarbeid – ulike modeller for slik samarbeid er under utvikling i fylkeskommunene. Resultatet skal være en samlet og prioritert oversikt over tilbud av høyere yrkesfaglig utdanning som fylkeskommunen ønsker å finansiere med offentlige driftsmidler kommende år, og plan for påfølgende år basert på innspill fra fagskolene.
6. Diku mottar oversikt over det samlede behovet – både det fylkeskommunene finansierer kommende år, og plan/behov for påfølgende år.
7. Fordeling av midler til nye studieplasser fra Diku baseres på innspillene fra fylkeskommunene. Tildeling gjøres på bakgrunn av vurdering av behov.
8. Nasjonale fagråd kan brukes av Diku til å vurdere dimensjonering, særlig med henblikk på områder av nasjonal betydning/fagområder som er små, men viktige. De nasjonale fagrådene har medlemmer fra relevant arbeids- eller næringsliv.

Anbefaling mål 4 og 5

I forlengelsen av anbefalingen om opptrapping som beskrevet i mål 1 anbefaler arbeidsgruppen at det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket revideres slik at det bedre reflekterer det europeiske

kvalifikasjonsrammeverket, og at man gjennom dette anerkjenner at man kan ha høyt spesialisert kunnskap og kompetanse, og høy grad av ansvar og autonomi, også innenfor de yrkesfaglige utdanningene. Dette vil samtidig synliggjøre at *utvikling* og *innovasjon* har en naturlig plass innen høykompetente yrkesfaglige miljø.

Arbeidsgruppen anbefaler at Nasjonalt Fagskoleråd oversender rapporten til Kunnskapsdepartementet.

Referanser

Almerud, Mikaela, Maria Ricksten, Amanda Bengtsson Jallow, Ida Pettersson & Göran Melin (2020): *Utredning om mulig parallell struktur i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring*

Melding til Stortinget nr. 14 (2019-2020): *Kompetansereformen – Lære hel livet*

Statistisk Sentralbyrå - Rapporter (2020/41): Framskrivinger av arbeidsstyrken og sysselsettingen etter utdanning mot 2040.

Høyere yrkesfaglig utdanning – kunnskapsgrunnlag og relevante prosesser

Dette dokumentet er et vedlegg til rapporten til Nasjonalt Fagskoleråd om opptrapping av høyere yrkesfaglig utdanning. Vedlegget er ment som en enkel oversikt og punktvis oppsummering av nyere kunnskap om fagskolesektoren og om kompetansebehov fremover, samt om pågående prosesser som er relevant for sektoren og dens utvikling. Oppsummeringen gjenspeiler relevant informasjon som arbeidsgruppen har hatt med seg i arbeidet.

Innholdsoversikt

Eksisterende undersøkelser og kartlegginger	2
SSB 2020 – Framskrivinger av arbeidsstyrken og sysselsettingen etter utdanning mot 2040.....	2
NHOs kompetansebarometer 2019	2
Veikart for fremtidens næringsliv – NHO 2020	5
Ti ambisjoner for et bærekraftig samfunn:	5
Fremtidens næringsliv	5
Fire mulighetsområder for vekst og nye jobber i fremtidens næringsliv.....	5
Ti trekk for en bærekraftig fremtid	7
Kompetansereformen – Lære hele livet.....	9
Tilstandsrapport for høgare yrkesfagleg utdanning 2020.....	9
Nifu-rapport 2019:22 Fagskoleutdanningens kunnskapsbase	10
Lied-utvalget.....	10
Evalueringsrapport av arbeidslivsrelevans i disiplinutdanninger (NOKUT.....	12
Kandidatundersøkelsen 2018 – Fra studier til jobb på Vestlandet (Ideas2Evidence på bestilling fra Sammen)	15
Kostnadskartlegging av fylkeskommunale fagskoler – Deloitte 2016.....	15
Kunnskapshull.....	17
Relevante prosesser som pågår	17
Evalueringsrapport av fagskolemeldingen (Deloitte).....	17
Regjeringens strategi for HYU (KD), sommeren 2021	17
Digital tilstand i fagskolene	17
Prosess for fordeling av studieplasser (Diku)	17
Revidering av NKR (NOKUT)	18

Høring høsten 2020:.....	18
Andre tiltak og virkemidler som direkte eller indirekte angår utviklingen i fagskolene og disses kapasitet.....	18
Kompetansebehovsutvalget.....	18
Bransjeprogrammene.....	19
Industrifagskolen.....	19
Industrifagskolen Manufacturing 4.0.....	19
Nasjonale fagplaner.....	19
Kongsberg industripilot.....	19
Piloter for overgangsordninger fra HYU til UH (Diku).....	19
Veiledning for overganger HYU-UH (NOKUT).....	19
Fagskolerådets kampanje for rekruttering.....	20

Eksisterende undersøkelser og kartlegginger

SSB 2020 – Framskrivninger av arbeidsstyrken og sysselsettingen etter utdanning mot 2040

- Behandler HYU under samme kategori som fagopplæring på VGO. Viser til at forventet behov for fagarbeidere også inkluderer behov for kompetanse på HYU-nivå.
- Framskrivningene viser at etterspørselen vokser klart sterkere enn arbeidsstyrken for arbeidskraft fagutdanning rettet inn mot industri, bygg og anlegg og håndverk, helsefagarbeidere og sykepleiere. En allerede observert mangel på flere av disse utdanningsgruppene vil med stor sannsynlighet forsterke seg med mindre tiltak blir satt i verk.
- Vi vil mangle om lag 88.000 fagarbeidere
- Framskrivningene viser videre høyere vekst i arbeidsstyrken enn i forventet etterspørsel for en rekke fag på bachelor- og masternivå.
- Det vil være et overskudd på flere hundre tusen av arbeidstakere med bachelor og masterutdanning.
- Det forventes at folk med UH-utdanning i økende grad vil utføre arbeid som tidligere ble utført av arbeidstakere med videregående opplæring.

NHOs kompetansebarometer 2019

- 61 pst av NHO-bedriftene har noen grad av udekket kompetansebehov
- 10 pst av disse har i stor grad udekket kompetansebehov
- Størst udekket kompetansebehov i Nordland, Arktis (Troms og Finnmark?) og Viken/Oslo
- Minst problemer med å dekke kompetansebehov i Innlandet og Vestfold og Telemark
- Landsforeningene med størst udekket kompetansebehov (70 pst har udekket behov):
  - Mediebedriftenes landsforening
  - Sjømat Norge

- Norsk Industri
  - Abelia
- Landsforeningene med minst udekket behov (ca 50 pst har udekket behov):
  - NHO Logistikk og Transport
  - NHO Service og handel
- Foretrukne metode for kompetanseheving:
  - Heve kompetansen til eksisterende ansatte (85 pst)
  - Ansette nye personer fra det norske arbeidsmarkedet (75 pst)
- Alternative metoder:
  - Leie inn ekspertise (50 pst)
  - Outsource deler av virksomheten (40 pst)
  - Ansette utenlandsk arbeidskraft (25 pst) – begrunnes med mangel på kvalifisert arbeidskraft i Norge
- Etterspurte fag/kompetanser:
  - Håndverksfag tekniske fag (50 pst)
  - Ingeniører tekniske fag (45 pst)
  - Ulike samfunnsfag (30 pst) – økende tendens de siste fem årene
- Store bedrifter (250 +) etterspør i størst grad kompetanse, og på høyest utdanningsnivå
  - 80 pst av 250+ trenger master + bachelor + fagskoleutdannede
  - 20 pst trenger dr. grad
- Uavhengig av størrelse:
  - 60 pst trenger kompetanse på VGO yrkesfagnivå
  - 50 pst trenger fagskoleutdannede
  - 43 pst trenger bachelorutdannede
  - 34 pst trenger masterutdannede
  - 6 pst trenger dr. grad
- Landsforeningene som i størst grad etterspør yrkesutdannede på VGO og fagskole:
  - BNL
  - Reiseliv
  - Nelfo (elektro-relatert)
- Utviklingstrekk: etterspørselen etter høyere utdanning har økt de siste seks årene (fra 27-34 pst og 36-43 pst for henholdsvis master og bachelor)
- 25 pst av bedriftene har samarbeid med akademia (UH-sektoren)
  - Faglige konferanser
  - Samarbeid med studenter om bachelor-/masteroppgave
  - Utplassering av studenter
- 50 pst av NHO-bedriftene lærebedrifter, størst andel i:
  - Nelfo
  - NBF
  - BNL
  - Sjøfart
- Grunner til ikke å ta opp lærlinger:
  - Høyt fravær på tidligere lærlinger
  - Dårlige praktiske ferdigheter
  - Svake sosiale ferdigheter

- 25 pst får ikke tak i lærlingene de har behov for
  - Særlig reiseliv, mat- og drikke og transport
- Dimensjonering av videregående opplæring:
  - Bedriftene ønsker at arbeidslivets behov skal være styrende, ikke elevers valg og skolestruktur
  - Bedriftene mener/tror at fylkeskommunene vektlegger skolevalg og -struktur høyere enn arbeidslivets behov
- 72 pst av bedriftene oppgir at de ikke vet om fylkeskommunene har gode rutiner for dimensjoneringsarbeidet for VGO
  - 14 pst mener rutinene er gode
  - 14 pst mener rutinene er dårlige
- Bedriftenes behov for fagskoleutdannede (spørsmål til de som har oppgitt behov for dette nivået) – svakhet: kan være skjevheter i hvilke type bedrifter som er organisert i NHO:
  - Samlet sett 52 pst av alle bedriftene som oppgir kompetansebehov på dette nivået
  - Tekniske fag/håndverksfag: 51 pst, marginalt økende siste 4 år (svinger)
  - Økadm: 42 pst, sterkt og jevnt nedadgående siste 4 år
  - Samferdsel, service og sikkerhetsfag (inkluderer maritim, jernbane + diverse service): 15 pst, stabilt
  - Annet: 12 pst
  - Primærnæring: 10 pst
  - Mediefag: 5 pst
  - Helse- og sosial: 5 pst (her er offentlig sektor en stor etterspørter – ikke dekket i undersøkelsen)
  - Lærerutdanning/ped: 4 pst
  - Hum. Og est. Fag: 2 pst
- *Digresjon: Fordeling av fagskolestudenter på fagområde 2019 (hentet fra tilstandsrapporten 2020):*
  - Tekniske fag/håndverksfag: 42 pst
  - Økadm: 9 pst
  - Annet (ubrukt kategori)
  - Primærnæring: 1 pst
  - Mediefag :1 pst
  - Helse og sosial: 26 pst
  - Lærerutd./ped: 2 pst
  - Hum. Og est. Fag: 11 pst
- *Digresjon: Fordeling av 1.500 nye studieplasser våren 2020, tall fra Diku):*
  - Teknisk: 30 pst
  - Helse: 32 pst
  - Økadm: 25 pst
- Behov for ingeniører, rangert rekkefølge (UH, men fagområdene kan være interessante):
  - Elektroingeniører
  - Maskiningeniører
  - Byggingeniører
  - Dataingeniører
  - Prosessingeniører

Veikart for fremtidens næringsliv – NHO 2020

Ti ambisjoner for et bærekraftig samfunn:

1. Høyere verdiskaping – vekst i BNP på 2,3 pst årlig fra 2020-2030
2. Høyere yrkesdeltakelse – Fra 73,2 pst til 77,5 pst (20-70 år)
3. Større privat sektor
  - a. Andelen timeverk i privat sektor fra 70 til 72 pst
4. Utenriksøkonomi i balanse – tette hullet etter oljen
  - a. Øke eksportinntektene fra andre næringer
  - b. Høyere netto inntekter på rente- og stønadsbalansen
  - c. Lavere import (gir lavere velferd)
  - d. anbefaling: legge til rette for nye eksportnæringer
5. Redusere klimagassutslipp – Redusere med 50 pst fra 1990-nivå innen 2030
  - a. Utfasing av fossil energibruk
  - b. Elektrifisering
  - c. Bruk av biobaserte løsninger
  - d. Hovedvekt på transport, bygg, jordbruk og avfall
6. Øke innovasjons- og omstillingsevnen – blant innovasjonslederne i Europa
  - a. Bruker EUs Innovation Scoreboard – 27 indikatorer
  - b. Ligger pt 17 pst over EU-snittet
  - c. Mål: 20 pst over
7. Tette kompetansegapet – halvere andelen NHO-bedrifter med udekket kompetansebehov
  - a. Bedrifter reduserer aktivitet på grunn av kompetansemangel
8. Konkurransedyktig skattetrykk – skattetrykk (fastland) ikke overstige 40 pst av verdiskaping
9. Høy tillit – bevares på dagens nivå
10. Høyere organisasjonsgrad – økes fra 60 til 63 pst (snitt av arbeidstakere og sysselsatte i org. bedrifter)

Fremtidens næringsliv

- Vi har mange små bedrifter – essensiell for verdiskapingen som skjer i de store bedriftene. Mange underleverandører og samarbeidspartnere. Et fortrinn.
- Om lag 300.000 nye arbeidsplasser hvert år. Omtrent like mange forsvinner. Viser den kontinuerlige dynamikken i arbeidslivet. Konsekvens av omstilling.
- Naturressursbaserte næringer (olje, gass, annen energi, mat på land og i vann, reiseliv, prosessindustri) utgjør om lag ¼ av verdiskapingen (olje desidert størst)
- Næringer i hjemmemarkedet (bygg og anlegg, næringsmiddelindustri) er store og vil være viktige i fremtiden. Vil bli utsatt for press utenfra.
- Stor dreining fra vareproduksjon til tjenesteproduksjon de siste 30 årene. Henger sammen med økt velstand og økt grad av teknologi og spesialisering i produksjon.
- Den viktigste ressursen fremover: humankapital. Forvaltning av denne ressursen avgjørende for suksess. Satse på kompetanse og teknologisk innovasjon. Vil gi nye muligheter utenfor naturressursorienterte næringer. Vil også bidra til at vi kan opprettholde en eksportorientert næring som er avgjørende for velstanden.

Fire mulighetsområder for vekst og nye jobber i fremtidens næringsliv

- Fire bransjeovergrepene områder:

- Grønn økonomi
- Digital økonomi
- Tjenestebasert økonomi
- Internasjonal økonomi
- Mye av dagens produkter og tjenester vil bestå, men måten de produseres og leveres på vil endres. Vil komme mange nye arbeidsplasser knyttet til nettopp disse endringene.
- **En grønnere økonomi**
  - Utfasing av fossil energi
  - Videreutvikle grønne energikilder og bruk av fornybare ressurser, elektrifisering av transport, industri og bygg = nye/endrede arbeidsoppgaver = nye kompetansebehov
    - Batteri
    - Hydrogen
    - Vind
    - Reformasjon av transportsektor med utgangspunkt i marine og deep sea kompetanse. Transportsektor med null-utslipp.
  - Muligheter: CO2-fangst, industri- og prosess
  - Maritime næringer
    - Miljøvennlig skipsfart
    - Autonomi og digitalisering
  - Sirkulære og biobaserte verdikjeder
    - Utvikle gjenbruk/resirkulering av ikke-fornybare ressurser
    - Produksjon og høsten av mat og alger fra havet
    - Trevirke og skogsavfall
    - Biologisk nedbrytbar plast
    - Bioteknologisk fremstilte medisiner på industriell måte...
  - Klimaendringene
    - Endrede vilkår for jordbruk
    - Nye behov knyttet til økt flom- og skredfare, overvann
- **En digital økonomi**
  - Verdien av data – data som ressurs og innsatsfaktor
  - Automatisering av oppgaver og autonome løsninger
    - Digitale tvillinger – relevant i mange bransjer
    - Utvikling av verdensledende software
    - Cyber-sikkerhet
    - Helse- og omsorgsteknologi
  - Endrede grenseflater og disruptive forretningsmodeller
- **En mer tjenestebasert økonomi**
  - Allerede vår største sysselsetter (78 %)
    - Økt grad av innkjøp av tjenester i bedrifter fremfor å ha kompetanse på alt selv
    - Velstandsvekst og teknologi har frigjort arbeidskraft som har blitt satt inn i tjenesteproduksjon (varemarked mettet, etterspørsel etter mer tjenester)
    - Økt grad av utleie i stedet for salg
  - Stor tro på muligheter
    - Helse (arbeidsintensiv, stedbasert)

- IT – forflytning av varehandel, digitale produkt, færre mellomledd, smarthus, Internet of Things
- Finans
- Nye, ukjente områder? Leveranse av varer og tjenester, nye tjenester på toppen av eksisterende kjeder?
- **En mer internasjonal økonomi**
  - Eksport er grunnlaget for 600.000 arbeidsplasser.
  - 20 pst av sysselsettingen knyttet til eksport er fra SMB
  - Potensial i å utvikle grønne elektriske verdikjeder – høster for liten gevinst i arbeidet med elektrifisering
  - Kan komme endringer som følge av at svakheter har blitt synlig med Korona. Verdikjeder kan bli
    - Mer differensierte
    - Få færre ledd
    - Bli trukket nærmere hjemmemarkedet
    - A European Green Deal – nye forutsetninger for vårt viktigste marked
    - Nedadgående tendens på flere norske eksportområder – må øke eksportrettede næringer – bygge på de som ligger langt fremme – vurdere fremtidig markedsvekst og fremtidige norske konkurransefortrinn (humankapital?)
  - Eksempler på verdikjeder med betydelig potensial for eksport:
    - Sjømat /havbruk
    - Havvind
    - Hydrogen
    - Karbonfangst og lagring
    - Batteri
    - Maritim (rederi, verft, utstyr og tjenester)
    - Energisystemer
    - Overvåkings- og kontrollsystem
    - Helse (noen nisjer)
    - Opplevelsesbasert reiseliv

Ti trekk for en bærekraftig fremtid

1. Iverksette klimatiltak som virker raskt og øker konkurransekraften
2. Realisere det digitale Norge
3. Øke internasjonal markedsadgang, styrke EØS og bygge flere sterke eksportnæringer
4. Styrke det private eierskapet
5. Akselerere innovasjons- og omstillingstakten
6. Tette kompetansegapet
7. Sikre bærekraftige statsfinanser
8. Effektivisere offentlig sektor og bruke innkjøp til å utvikle marked og styrke bedriftene
9. Styrke arbeidslinjen og sikre konkurransedyktige lønns- og arbeidsvilkår
10. Bygge fremtidsrettet infrastruktur som stimulerer til næringsutvikling i hele landet

Hvert av de ti trekkene følges av en rekke forslag fra NHO. Et utvalg av forslagene som umiddelbart fremstår som relevant for utdanning og kompetanse generelt, og HYU spesielt:

- bygges kunnskap og kompetanse på fagområder som omhandler data, digitalisering og teknologi, herunder cybersikkerhet. Dette må ivaretas i hele utdanningsløpet og på alle utdanningsnivåer, både som et tverrfaglig emne og som spisskompetanse. Det må også utvikles et bedre og mer relevant etter- og videreutdanningstilbud på feltet
- etableres flere studieplasser innen realfag og teknologi, herunder IKT, og det må være enkelt å hente inn spesialister fra utlandet
- Spisskompetanse og tverrfaglighet må gå hånd i hånd. Spisskompetanse innen fire strategiske områder må prioriteres; kunstig intelligens, stordata, tingenes internett (IoT) og autonome systemer. Samtidig må dette ses i sammenheng med juridisk og samfunnsvitenskapelig kompetanse, kompetanse om kildekritikk, personvern, etikk, eierskap med mer
- Forskning på digitale teknologier må styrkes, og blant annet må forskningsinnsatsen på cybersikkerhet intensiveres.
- Det bør etableres forskningscentre for næringsrettet digitalisering (FND-er) som dekker teknologiområdene kunstig intelligens, stordata, tingenes internett, og autonome systemer.
- Det må være tett kobling mellom forskning og næringsliv, slik at man sikrer anvendbarhet, skalering og kommersialisering. Internasjonalt forskningssamarbeid er avgjørende
- Samarbeid mellom akademia og næringsliv må stimuleres og belønnes i det næringsrettede virkemiddelapparatet. Samarbeid må etableres så tidlig som mulig i prosjekter.
- Det er behov for langsiktige samarbeidsarenaer for næringsliv og akademia. Klyngeprogrammet, Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN) og liknende arenaer må styrkes.
- Forskningsinstitusjoner må måles på forskningssamarbeid med næringslivet.
- [Generelt mye fokus på FoU og økt satsing på forskningsinstitusjoner og samarbeid mellom akademia og næringsliv. Grunn til å tenke gjennom hvilken rolle HYU skal spille i et slikt samarbeid)
- Livslang læring må inngå i grunnoppdraget til utdanningssektoren. Fagskolene, høgskolene og universitetene må tilpasse eksisterende tilbud for EVU, og nye tilbud må etableres
- EVU-tilbud bør være digitalt og tilbys i korte moduler på alle utdanningsnivåer. Tilbudet bør ha en tematisk bredde med særlig vekt på digitalisering og bruk av ny teknologi, innovasjon og verdiskaping, endringsledelse, bærekraft, datasikkerhet og dataanalyse
- Utdanningsinstitusjonene må måles på EVU-aktivitet, og EVU bør vurderes innlemmet i resultat- og finansieringssystemet
- Trepårtssamarbeidet må brukes aktivt til å utvikle et relevant og fleksibelt system for livslang læring
- Etablerte bransjeprogrammer må videreføres og suppleres med nye programmer etter behov [hva betyr dette for fagskolenes utvikling og drift? To parallelle styringssystemer]
- Universiteter og høgskoler må i større grad måles på samarbeid med arbeidslivet, for å sikre relevant og oppdatert emneinnhold i studieprogram og fagområder
- Det bør etableres et tilskudd til bedriftene som har praksisstudenter, samt etablering av «praksiskontorer» som tilrettelegger for flere praksisplasser i bedriftene
- Det må legges vekt på nyskaping og entreprenørskap og samarbeids- og endringskompetanse (21st Century Skills) i hele utdanningsløpet.

- Y-nemndene må få reell påvirkningskraft i videregående opplæring, og det bør utvikles behovskart i hvert fylke.
- Fylkeskommunene må måles på andelen som får læreplass etter at opplæringen i skole er ferdig.
- Fullføringsgraden i fag- og yrkesopplæringen må økes gjennom tidlig innsats, tilgang på læreplasser og bedre kommunikasjon om ordningene som finnes innenfor fagopplæringen.
- Utstyrssituasjonen i videregående skole må styrkes gjennom en opptrappingsplan. En ny gaveforsterkningsordning må innføres for yrkesfagene slik at gaver fra bedrifter kan bidra til et løft for investeringer i utstyr.
- Lærlingtilskuddet til bedriftene må tilsvare kostnadene for opplæring i skole. KOSTRA-tallene må ligge til grunn for tilskuddssatsene.
- Karriereveiledning bør lovfestes og finansieres utenom rammebevilgningen til fylkeskommunene for å sikre et likeverdig tilbud i hele landet. Tilbudet bør kvalitetssikres gjennom statlig styring av innholdet.

Kompetansereformen – Lære hele livet

- Ingen skal gå ut på dato på grunn av manglende / utdatert kompetanse
- Tette kompetansegapet mellom det arbeidstakere kan, og det arbeidslivet trenger
- Identifiserte utfordringer:
  - Mange virksomheter rapporterer om et udekket kompetansebehov, og det har vært en sterk vekst i andelen bedrifter som rapporterer om stor grad av udekkede kompetansebehov.
  - Til tross for økt behov for kompetanse har ikke deltakelsen i videreutdanning og i ikke-formell opplæring gått opp i de senere årene. Ufaglærte og fagarbeidere deltar mindre enn andre i kompetanseutvikling.
  - Det er grunn til å tro at ulike typer markedssvikt fører til at det samlet investeres mindre i kompetanseutvikling enn hva som er optimalt for samfunnet.²
  - Kompetansebehovene varierer med næring, bransje og geografi. I enkelte deler av landet er det vanskelig å rekruttere kompetent arbeidskraft. Dette gjelder i både privat og offentlig sektor.
  - Andelen eldre i befolkningen vil også øke i årene mot 2040, og dette vil slå sterkest inn i mindre sentrale deler av landet.
  - Utdanningssystemet er ikke i tilstrekkelig grad tilpasset et arbeidsliv med økende behov for vedlikehold og oppdatering av kompetanse.
  - Lånekassen har inntil nylig i liten grad vært tilpasset sysselsattes behov. Særlig for personer som ønsker å omstille seg ut av nåværende jobb kan det være vanskelig å finansiere utdanning som gir et nytt yrke.
  - Det er krevende for enkeltpersoner og virksomheter å finne frem i markedet av kompetansetilbud. Tilbydere av kompetanseutvikling er heller ikke tilstrekkelig orientert om hvilke behov som finnes i arbeidslivet.

Tilstandsrapport for høgare yrkesfagleg utdanning 2020

- Gir tall på status
- Antall studenter

- Utdanningstilbud
- Fordeling av studenter på fagområder
- Økonomi i sektoren

Nifu-rapport 2019:22 Fagskoleutdanningens kunnskapsbase

- «Kunnskapsbase» er i rapporten forstått som de faktorene som til sammen danner grunnlaget for den kunnskapen og de ferdigheter studentene tilegner seg gjennom en fagskoleutdanning. Med utgangspunkt i undersøkelsen framstår et idealtypisk skille mellom høyere yrkesfaglig utdanning og annen høyere utdanning ved at:
  - Fagskolestudentene har med seg yrkesfaglig utdanning og erfaring inn i studiet.
  - Lærerne har enten bachelor eller mastergrad, men en yrkesfaglig bakgrunn og orientering mot yrkesfaglig praksis og teori.
  - Utdanningene tilstreber tett kontakt med arbeidslivet, ikke minst i etablering og utforming av nye utdanninger.
  - Fagskoleutdanningene inneholder ofte simulering av arbeidsoppgaver eller praksis i bedrift.
  - Fagskoleutdanningene bruker en del av den samme faglitteraturen som i annen høyere utdanning på tilsvarende fagfelt, men kravene til omfang, dybde og skriftlighet er lavere.
  - Fagskolene driver ikke med forskning, men det finnes enkeltteksempler på et begynnende forsknings- og utviklingssamarbeid mellom fagskole og universitet.
- Tre ulike logikker i fagområdene teknisk, helse og økadm
  - **Produksjonslogikk:** Praktisk erfaring og ferdigheter verdsettes høyt. Det er viktigere hva de ansatte kan bidra med, enn hvilken formell utdanning de har.
  - **Profesjonslogikk:** De som gjennomfører fagskoleutdanning, blir i arbeidsfeltet ikke vurdert ut fra hva de kan, og får stort sett ikke mer ansvar eller nye oppgaver. Arbeidsdelingen, både horisontalt og vertikalt, er definert ut fra profesjongrensene. Den samme logikken legger også begrensninger på selve utdanningen og dermed på kunnskapsbasen
  - **Markedslogikk:** I mange av de arbeidsområdene utdanningen primært retter seg mot, særlig innenfor handel og service, betyr personlig egnethet mer enn formell utdanning. Arbeidskraftkategoriene er mer flytende enn de er i helsesektoren og i industrien og er i svært liten grad strukturert av fag og profesjoner i arbeidslivet. De fagskoleutdannede må konkurrere med mange andre med forskjellige utdannings- og erfaringsbakgrunner.

Lied-utvalget

Utvalgets forslag – et utvalg av forslagene

- Rett til VGO utvides til rett til fullføring (vil med dette unngå at fagskolene «arver» et problem?)
- Sluttkompetansen bygges opp om 2 tydelige hovedretninger: studiekompetanse og yrkeskompetanse (hva er implikasjonene for «høyere yrkesfaglig utdanning»? Ref NIFU-rapporten om kunnskapsgrunnlaget, grunnutdanning vs videreutdanning)

- Ikke fullført = delkompetanse (poeng at fagskolene ikke blir sittende igjen med ansvar for å slutføre denne opplæringen?)
- Mer programretting av fellesfag
- Revurdere timestfordeling mellom fellesfag og programfag = mer/tidligere spesialisering
- Programfag vektet mer på vitnemålet
- Mer kunnskap om elever som fullfører med dobbeltkompetanse
- Opplæringsmodeller for det enkelte lærefag fastsettes nasjonalt med utgangspunkt i behov i bransjen (2+2, 1+3, 3+1 et)
- Fellesfag gjennomgås mtp plassering og omfang i det enkelte utdanningsprogram + vurdering av behov for økt innslag av humanistiske fag
- Mer engelsk bør vurderes i enkelte utdanningsprogram
- Obligatorisk fremmedspråk bør vurderes i enkelte program
- Omfang og innhold i matematikk vurderes innenfor hvert enkelt program
- Arbeide med yrkesretting av fellesfag fortsetter i både fellesfag og brede programfag
- Vurdere modulisering av programfag
- Formålet med YFF tydeliggjøres
- Fylkeskommunen og Y-nemndas dialog og samarbeid om dimensjonering av utdanningstilbudet på Vg1 og Vg2 kan styrkes og konkretiseres ved hjelp av opsjonsavtaler. Opsjonsavtaler kan bidra til å sikre at tilbud og etterspørsel av læreplass er bedre samstemt
- Flere forslag i retning av tettere oppfølging av lærlinger
- Påbygg: nye krav, lengre tid, ulike krav alt etter hvilken faglig bakgrunn
- Fjerne retten til påbygg etter VG2, men opprettholde etter VG3
- Bort med kryssløp VG1 studspes og VG2 yrkesfag
- Innføre yrkesfaglig påbygg for elever som har fullført et studieforberedende utdanningsprogram
- Flere forslag om voksne i videregående opplæring, bl.a. rett til fullføring...
- Økt fokus på hvordan sikre kvalitet i opplæringen
- Vurdere økt kompetansekrav til lærere på videregående nivå (implikasjoner for fagarbeidere som skal undervise? Krav om fagskolegrad?)
- Fylkeskommuner mer ansvar for karriereveiledning
- Samarbeidet mellom utdanningsmyndighetene og de faglige rådene må styrkes for å gjennomføre endringer innen yrkesfagene
- For å forsterke Y-nemdenes arbeid med dimensjonering foreslås det at Y-nemdene gis innstillingsrett om dimensjonering av utdanningstilbudene når saken behandles politisk i fylkeskommunen
- Opprettes et nasjonalt faglig råd for hver studieretning
- Utvikles nettverk og faste strukturer for samarbeid mellom videregående skoler, regionale UH-institusjoner og andre kompetansetilbud, herunder lokalt arbeidsliv (her må vi anta at UH-institusjoner også omfatter fagskoler?)
- Det etableres en statlig øremerket tilskuddsordning (refusjon) knyttet til utviklingen av det fylkeskommunale opplæringstilbudet. Tilskuddet vurderes senere for innlemming i rammeoverføringssystemet
- Staten etablerer sammen med fylkeskommunene en forsknings-, utdannings- og innovasjonsstrategi rettet mot videregående opplæring

Evaluering av arbeidslivsrelevans i disiplinutdanninger (NOKUT)

Gjelder UH, men forståelse av arbeidslivsrelevans viktig for HYU. Disiplinutdanning = akademisk disiplin, i motsetning til profesjonsutdanning.

Bakgrunn: En kartlegging som viser at praksis ble sett på som avgjørende for spørsmålet om arbeidslivsrelevans. Hva da med fagene som i liten eller ingen grad har praksis?

I denne evalueringen: fire studieprogram fra mat-nat, tre fra samf.vit., fire humanistiske fag, til sammen 11 studieprogram. Gjennomført av eksperter fra de ulike fagene + UH-pedagog, representanter fra arbeidslivet og studentrepresentant.

Hovedkonklusjon:

- Det jobbes i ulik grad med å styrke arbeidslivsrelevans i de ulike fagene
- Det bør jobbes for å få arbeidslivsrelevans inn i den faglige planleggingen, og ikke holde det som en sidegeskjeft som sikres ved særskilte tiltak ved behov
- Sikte mot at den forskningsbaserte undervisningen henter eksempler og problemstillinger som er oppdaterte, fra arbeidslivet
- Det skapes en unødvendeig motsetning mellom fag og arbeidslivsrelevans
- Manglende systematisk tilnærming til implementering av tiltak for økt arbeidslivsrelevans
- Få tiltak som legger til rette for at studentene får økt kunnskap om egen kompetanse og bedre kan gjøre kvalifiserte utdanningsvalg
- Få studieprogram jobber systematisk med kvalitetssikring av arbeidslivsrelevans – behandles som en bigeskjeft
- Mangler gode og tydelige mål og strategier for å fremme arbeidslivsrelevans
- Spenning mellom det man ønsker å innføre og det de måles på ovenfra...

Hva sier studieprogrammene selv om arbeidslivsrelevans:

- Bachelor i fysikk UiO skriver «Arbeidslivsrelevans forstås av direkte aktører som at solide kunnskaper i fysikk er relevant for et bredt spekter av jobber.»
- For Master i internasjonale relasjoner NMBU oppnås arbeidslivsrelevans «gjennom forskningsbasert undervisning og selvstendigjøring av studentene.»
- Bachelor i filosofi UiB skriver at arbeidslivsrelevans er «kunnskap og dugleikar som er verdifulle i arbeidslivet» og nevner etikk og retorikk.
- Master i geologi UiT nevner forskningsbasert kunnskap som noe virksomheter ser som en forutsetning for at de kan være med i fronten. Programmet har som mål å «ha faglig fleksibilitet for å kunne håndtere fremtidige endringer og utvikling av nye forskningsfelt.»

De skiller mellom umiddelbar arbeidslivsrelevans og klassisk fagkunnskap – den type ferdigheter arbeidslivet trenger «her-og-nå» versus den mer generiske og varige kunnskapen. Trenger begge deles sier de, men faren med å legge for mye vekt på den umiddelbare relevansen er at det kan foreldes fort.

Interessant moment for HYU (gitt nivå-6-debatten): Bachelorprogrammene gir uttrykk for at arbeidslivsrelevans skal sikres gjennom videre utdanning (masterprogram). På denne måten

«avvises» arbeidslivsrelevansspørsmålet på dette nivået, og henviser til neste nivå. Med andre ord sier de at en bachelor alene ikke er arbeidslivsrelevant.

Kommentar CE; utfordring til HYU? Dokumenter og synliggjør de ulike formene for samspill med arbeidslivet. Et slikt samspill er opplest og vedtatt, og det kan finnes mange gode eksempler på dette, men finnes det systematisk kunnskap? Med det fokuset UH får fremover på arbeidslivsrelevans kan det tenkes at de vil sette inn mye ressurser på å utvikle dette, samt dokumentere arbeidet og resultatene (det har blant annet blitt foreslått å knytte dette til finansieringen av sektoren). Bør HYU forberede seg på konkurranse? På kritiske spørsmål? På om de kan dokumentere samspillet med arbeidslivet like godt som UH-sektoren? Tall teller når man søker politiske gjennomslag...

Som forklaring på manglende samarbeid med arbeidslivet oppgis manglende kultur for samarbeid + manglende kunnskap om arbeidslivet og arbeidslivsrelevans.

Fremveksten av alumni-nettverk kan bli viktig i arbeidet med arbeidslivsrelevans. Finnes det noe slikt for kandidater med høyere fagskolegrad for eksempel?

Evalueringskomiteen peker også på andre former for samspill enn det som kommer frem hos studieprogrammene:

- Virksomheter kan inviteres inn til å gi innspill på studieprogram, delta i styrer, råd, ha bistillinger etc
- Ansatte på utdanningsinstitusjonen kan fungere som konsulent for virksomheter, ha styreverv, hospitere e.l.
- Dual høyere utdanning etter modell fra Tyskland (se fx Duale Hochschule Baden-Württemberg...)
- Huske på at arbeidslivet i seg selv er en viktig læringsarena...

Generiske ferdigheter løftes frem av studieprogrammene som spesifikt arbeidslivsrelevant, se tabell under. Hva løftes frem som arbeidslivsrelevans i HYU?

Tabell 7: Generiske ferdigheter som nevnt i selvevalueringene

	Matematisk-naturvitenskapelige fag	Samfunnsvitenskapelige fag	Humanistiske fag
Kritisk tenkning	<ul style="list-style-type: none"> • Kritisk tenkning • Evne til å sette seg inn i og løse komplekse problemer analytisk og systematisk • Evne til å stole på logikk og statistikk • Kreativitet	<ul style="list-style-type: none"> • Analytiske evner • Evne til å se flere sider av samme sak • Forskningsferdigheter • Kritisk tilnærming til kilder og teorier • Organisere og sammenfatte informasjon • Problemløsning • Refleksjon over forsknings-etikk	<ul style="list-style-type: none"> • Analyse • Kritisk tenkning og refleksjon • Problemløsning av komplekse oppgaver • Resonnering • Sammenfatning av informasjon
Samfunnsbevissthet		<ul style="list-style-type: none"> • Deltakelse i offentlig debatt • Interkulturell kompetanse • Internasjonal erfaring • Kulturell kunnskap • Samfunnsforståelse	<ul style="list-style-type: none"> • Evne til å kritisk drøfte forholdet mellom tekst og samfunn
Kommunikasjon og samarbeid	<ul style="list-style-type: none"> • Samarbeid • Skrive vitenskapelige projektrapporter • Muntlig og skriftlig fremstillingsevne • Prosjektarbeidsevner	<ul style="list-style-type: none"> • Beherske ulike tekstsjangre • Engelske språkferdigheter • Håndtere komplekse situasjoner • Lytte og vise interesse for andre • Nettverksledelse • Samarbeid • Skriftlig og muntlig kommunikasjon • Skrivning	<ul style="list-style-type: none"> • Argumentasjon • Formuleringssevne • Generell organisasjons-erfaring • Planlegging og avvikling av arrangementer • Samarbeid • Skrivning for internett, som blogger • Tekst- og språkkompetanse
Selvrefleksjon		<ul style="list-style-type: none"> • Kritisk refleksjon over hva utdanningen gir og hva arbeidslivet krever	<ul style="list-style-type: none"> • Evne til å gjennomføre prosjekt på en reflektert måte • Lære seg å lære • Kombinere teori og erfaringsbasert læring og reflektere over forholdet mellom teori og praksis
Sosiale og emosjonelle egenskaper	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeide selvstendig	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeide selvstendig • Fleksibilitet • Levere godt nok til frister • Tidsplanlegging	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeide selvstendig

Denne evalueringsrapporten er interessant å se i sammenheng med funnene i kandidatundersøkelsen til Sammen/Ideas2Evidence fra Vestland: de som har hatt jobb og/eller verv under studietiden scorer høyt på relevant jobb etter studiene. De som sliter har i liten eller ingen grad hatt jobb/verv under studiene.

Kandidatundersøkelsen 2018 – Fra studier til jobb på Vestlandet (Ideas2Evidence på bestilling fra Sammen)

Relevant med tanke på spørsmål om arbeidslivsrelevans. Studerer utelukkende studenter fra UH, men likevel relevant. Kort oppsummert: viser at spørsmålet om hvorvidt studenter er i relevant jobb etter studiene samvarierer med hvorvidt studentene hadde jobb eller verv under studietiden. De som hadde slik aktivitet, var i relevant jobb. De som ikke var i relevant jobb, var i større grad arbeidsledig eller i irrelevant jobb. HYU-studenter er imidlertid i stor grad i relevant jobb før og/eller under studier.

Kostnadskartlegging av fylkeskommunale fagskoler – Deloitte 2016

- Kartla kostnader knyttet til offentlige fagskoler
- Bruk av KOSTRA + fagskolenes egne anslag av kostnader på grunn av mangler ved KOSTRA
- Gjennomsnittlig kostnad per fagskolestudent 2012-2014:
  - 106171 per student
  - 1770 per fagskolepoeng (var det 60 poeng per år den gang også?)
- Store variasjoner i kostnader, ikke bare mellom fag, men også mellom skoler
- Vanskelig å identifisere noen kostnadsdrivere som viktigere enn andre
- Noen kostnadsdrivere som bidrar til å forklare til dels store kostnadsforskjeller mellom tilsynelatende like tilbud på ulike skoler:
  - Lønn
  - Administrative kostnader (stab og støtte)
  - Utstyr
  - Varierende undervisningsbelastning
  - Varierende klassestørrelser
- Identifiserer kostnader på fagretningsnivå – til dels svært store forskjeller mellom ulike reninger innen samme fagområde
- Moment for et fremtidig finansieringssystem (basert på identifiserte kostnadsdrivere)
  - Kapitalkostnader vanskelig å håndtere for fagskolene som stort sett er små – utstyrsinvesteringer og byggrelaterte investeringer bør håndteres i prosess ved siden av ordinær finansiering
  - En viss basisfinansiering (grunntilskudd) vil veie opp for noe av sårbarheten til de minste skolene mtp varierende studentmasse
  - Et resultatbasert element for å gi insentiv til vekst/utvikling – vanskelig å få rettferdig ettersom det er så store forskjeller i kostnadsnivå for ulike utdanninger
  - Dersom nødvendig å skille mellom kostnadskrevende og mindre kostnadskrevende studier:
    - Hensiktsmessig å lete etter skille mellom de mest spesialiserte utdanningene og de mindre spesialiserte utdanningene
    - Må kategorisere ulike fordypninger

Kunnskapshull

- Mange HYU-studenter har tidligere vært registrert som studenter ved en UH-institusjon. Vi vet lite om hvem disse er, hvorfor de har forflyttet seg til HYU, og om de fullførte noe på UH før de gikk over. Vil være relevant å vite fordi det kan si noe om dimensjonering av de to sektorene – hvor mange starter på UH men hopper av fordi de ikke finner seg til rette/ikke får det de trodde de skulle få/trenger?
- Hva koster fagskoleutdanningene? Store variasjoner i kostnadsnivå per utdanningstilbud/per student, men liten innsikt i faktisk kostnadsnivå. Mange skjulte utgifter, særlig innenfor de offentlige skolene (felles bygg og administrasjon med videregående, fylkeskommunale bygg der drift går på annet budsjett etc).
- Studenter med tilknytning til arbeidsliv – frikjøpt / støttet til utdanning versus «ordinære» studenter/heltidsstudenter (deltid + heltid men i arbeid/med bedriftens støtte)

Relevante prosesser som pågår

Evaluering av fagskolemeldingen (Deloitte)

- Delrapport 1, februar 2021: En statusrapport for fagskolemeldingen, oppsummering av tiltakene som er satt i verk, muligens en første vurdering av det som har virket lengst (liten leveranse)
- Delrapport 2, januar 2022: Finansieringssystemet (stor leveranse)
- Sluttrapport, desember 2022: Evaluering av virkemidlene som er satt i verk, ønskede og uønskede effekter, samspill mellom virkemidler... Stor involvering av sektoren i gjennomføring av hele evalueringen

Regjeringens strategi for HYU (KD), sommeren 2021

- En strategi er et uforpliktende politisk dokument
- Kan peke på regjeringens ønskede retning
- Involverer ikke opposisjonen/Stortinget
- Viser politisk aktivitet i en periode der tiltak fra fagskolemeldingen er så godt som ferdig iverksatt, men evalueringen fremdeles er et stykke frem – ikke grunnlag for store endringer før evalueringen foreligger
- Arbeidet med strategien styres fra KD – vil bruke høsten og vinteren på å snakke med sektoren og interessenter
- Skal si noe om veien videre, og trolig om dimensjonering, men samtidig ikke foregripe evalueringen ...

Digital tilstand i fagskolene

- Kartlegging av digital pedagogisk kompetanse i fagskolesektoren («Digital Tilstand») – undervisningspersonalets kompetanse til å undervise på nett (Diku/Ideas2Evidence). Under planlegging. Gjennomføres vinter/vår 2021.

Prosess for fordeling av studieplasser (Diku)

- Arbeidsgruppen leverte forslag til modell til KD mai 2020
  - Fylkeskommunene ansvar for å kartlegge behov og kapasitet
  - Involvering av skolene og lokalt arbeidsliv

- Diku skal gjøre en vurdering av behov og gjøre tildelinger
- Første test juni 2020
- Evaluering og revisjon høst 2020
- Modell baserer seg på at fylkeskommunene får bestilling fra Diku på å kartlegge behov og kapasitet for ulike utdanninger i samarbeid med regionalt arbeidsliv og skolene
  - Bedt om å dokumentere behov, men vanskelig
  - Noen fylkeskommuner har laget kompetansepoltiske planer, andre kommer etter
  - Noen fylkeskommuner har etablert ulike forum/arenaer for samarbeid med arbeidslivet, andre henger etter
  - Kan dokumentere prosess/involvering av partene
  - Partene sitter i styrene til skolene, men er dette nok til å kalles involvering?
  - Diku må gjennom dette arbeidet bidra til utviklingen av fylkeskommuner som kompetansepoltiske aktører – fylkeskommunene er veldig bevisst på at de skal være noe mer enn en skoleeier, og at disse rollene må holdes adskilt
- Arbeid på gang med å kartlegge og koordinere tilbud av nasjonal interesse / tilbud med nasjonalt rekrutteringsgrunnlag – skape grunnlag for et felles tilbud heller enn at ingen får nok studenter (fylkeskommunalt initiativ, vil involvere Diku).

Revidering av NKR (NOKUT)

- Mulighetsstudie av parallell struktur (frist for rapport: 1. november 2020)
- Forberedelse av en større gjennomgang av NKR (plan fra NOKUT innen 15. sept 2020)

Høring høsten 2020:

- Høringsfrist: 27. november
- Forslag (som er mest relevant for dimensjonering):
  - Ingen nedre grense for studiepoeng
  - Krav om akkreditering på 60-poengs tilbud for å få lov til å tilby moduler under 30 stp

Andre tiltak og virkemidler som direkte eller indirekte angår utviklingen i fagskolene og disses kapasitet

Kompetansebehovsutvalget

- skal frembringe den best mulige faglige vurderingen av Norges fremtidige kompetansebehov, som grunnlag for planlegging og strategiske kompetansebeslutninger – for myndigheter og arbeidslivet, regionalt og nasjonalt
- Videreføres til 2026
- Nytt mandat: skal blant annet se på dimensjonering av utdanningssektoren
- Ledes av Sveinung Skule (Kompetanse Norge)
- Skal ikke utgi NOU'er, men tematisk spissede rapporter
- Minst en rapport årlig
- Legge til rette for åpen diskusjon og dialog, vekt på partenes innspill
- Medlemmer oppnevnes for 2 år

Bransjeprogrammene

- utvikles og drives på siden av det ordinære fagskoletilbudet. Hva er konsekvensen for skolenes kapasitet?
- Reiseliv
- Frisør
- Detalj- og faghandel
- Industri- og byggenæringen
- Anleggsbransjen
- Mat og drikke
- Elektro-, automasjons-, fornybar- og kraftnæringen
- Kommunal helse og omsorg

Industrifagskolen

- opprinnelse i bransjeprogram, men hva er det nå, og hva vil denne modellen ha å si for fagskoletilbudet og måten fagskolene jobber på og rekrutterer fremover?
- Er dette måten EVU-behovet best kan dekkes inn på? Tett samarbeid med bransjene?

Industrifagskolen Manufacturing 4.0

- <https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/cdn.total-gruppen.no/bilder/Manufacturing-4.0.pdf?mtime=20200814112235>
- Hva er konsekvensen av at nye "skoler" opprettes på denne måten?

Nasjonale fagplaner

- grunnlag for mer enhetlige utdanninger, kan lette overganger til UH
  - Generell plan ferdig vinter 2020
  - 8 fagplaner teknisk 2020/2021
  - 8 fagplaner helse 2020/2021
  - Om lag 17 nye planer igangsettes 2021

Kongsberg industripilot

- I hvilken grad baserer denne modellen seg på at fagskolen skal levere noe?

Piloter for overgangsordninger fra HYU til UH (Diku)

- 7,5 mill lyses ut vinter 2021
- Samarbeidsprosjekt HYU-UH for å finne overgangsløsninger
- Mål: gjøre regler for godskriving av HYU-utdanning mer forutsigbar for studenter som søker seg videre
- Samarbeid med NOKUT som lager en veiledning for overgangsordninger
- Innspill fra tidligere forslag/modeller
  - Nasjonalt fagskoleråd
  - MARKOM/MARFAG
  - UHR-MNT – prosjekt innen tekniske fag

Veiledning for overganger HYU-UH (NOKUT)

- Igangsatt sommer 2020

Fagskolerådets kampanje for rekruttering

- Nasjonal kampanje for å øke unges bevissthet om fagskoler – øke rekrutteringen til mars 2021
- Mulig oppfølging med flere og større nasjonale kampanjer?
- Fagskolene har gjennomgående små budsjett på markedsføring sammenlignet med UH-sektoren

O-83/20 Invitasjon til å gi innspill til strategi for norsk deltakelse i det europeiske utdannings- opplærings-, ungdoms- og idrettssamarbeidet.

Bakgrunn for saken

Regjeringen har besluttet å utarbeide en strategi for norsk deltakelse for perioden 2021-2027. Til strategien ønskes tilbakemelding på hva som er det viktigste strategien omhandler.

AU har takker ja til at rådet svarer på denne invitasjonen og spisser svaret til det som er relevant for fagskoleutdanning. Diku bidrar med ressurser. 10 februar frist.

Arbeidsgruppe

Margareth Haukås - Diku

Kari Mette Winge - karimette.winge@kristiania.no – Fagskolen Kristiania

Alf Gunnar Furland - alf.furland@mr fylke.no - RFF

Spørsmål

Mål og ambisjoner:

Hva ønsker dere å oppnå ved å delta i det europeiske utdannings-, opplærings-, ungdoms- og idrettssamarbeidet gjennom Erasmus+ i perioden frem mot 2027?

Svar:

- Utvikle studenters og ansattes refleksjon, perspektiv og forståelse for verden vi lever i
- Arbeidsmarkedet er i stor grad blitt internasjonalt. Gjennom deltakelse i samarbeidet er det viktig å se utdanning i et større internasjonalt perspektiv og åpne dørene for å studere / jobbe i andre land
- Lære om og utvikle forståelse for andre Europeiske lands arbeids- og læringskultur, samt utdanningsprogram
- Utvikle Norges rolle i internasjonalt samarbeid og se yrkesfagene i et større perspektiv
- Få kjennskap til annen og bredere praksiserfaring
- Heve yrkesstoltheten og yrkesfagenes status
- Hente inspirasjon og motivasjon gjennom å lære andre metoder, andre teknikker og andre måter å løse utfordringer på
- Integrere internasjonalisering som en naturlig del av hele utdanning i Norge, også for dem som ikke deltar direkte i internasjonaliseringsprogram
- Få innsikt i studieplaner og se dem i et større perspektiv
- Økt gjensidig kulturell forståelse

Hvilke mål mener dere vi bør sette på nasjonalt nivå for deltakelsen i Erasmus+ og Det Europeiske utdanningsområdet?

Svar:

- Utdanningssamarbeid med Storbritannia må på plass igjen. Dette er en stor og viktig samarbeidspartner. Det er lav terskel for mange å reise til Storbritannia pga. avstand, språk og kultur
- Øke deltakelsen i Erasmus+ for studenter og ansatte i HYU
- Utfordre de ulike fagområdene og næringslivet til å tenke nytt om internasjonalisering – f.eks. gjennom bruk av mentorordninger eller piloter
- Aktiv bruk av internasjonalisering som en del av profesjonaliseringen
- Organisere samarbeid og finne gode samarbeidspartnere i utlandet
- Integrere internasjonalisering i hele utdanningen

Meld. St. nr. 7 (2020-2021) En verden av muligheter – Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning gir føringer for nasjonale mål, ambisjoner, prioriteringer og innsatsområder.

Muligheter og utfordringer:

Hvilken betydning har det europeiske samarbeidet og Erasmus+ for dere?

Svar:

- Gir mulighet til å jobbe med et internasjonalt perspektiv og samle informasjon til utvikling nasjonalt. Eksempelvis til innplassering av utdanning i kvalifikasjonsrammeverket (NKR) og tilrettelegge for videre progresjon i utdanningssystemet
- Fokus på godkjenning av utdanning og kompetanse på tvers av landegrensene
- Er med på å gjøre studentene klar for EØS arbeidsmarkedet

Ser dere nye/utnyttede muligheter ved deltakelse i samarbeidet?

Svar:

- Studieplanene er ofte lokalt forankret, samarbeid internasjonalt gir mulighet for å løfte perspektivet på studieplanarbeid
- Internasjonale samarbeidspartnere bidrar til utvikling og innovasjon nasjonalt
- Økt fokus på å integrere internasjonalisering i hele utdanningen
- Utvikle studieplaner med internasjonal modul

Hva er de største utfordringene og hindringene knyttet til deltakelse i Erasmus+, både i søknadsfasen og i gjennomføringen av prosjekter?

Svar:

- Mangel på ressurser og tid til å prioritere Erasmus+
- Stimulere til å tenke internasjonalisering i utdanningene i alle fagretninger
- Skummelt å tenke nytt
- Utvikle forståelse for og viktigheten av internasjonalt arbeid og at internasjonalisering er relevant for alle
- Innsalget av internasjonalisering – til pedagogene, skolene og i studieplanene
- Integrere internasjonalisering i skolens indre liv, spre informasjon om fordelene og belyse relevans, samt muligheter i alle fagretninger
- Innarbeide internasjonalisering i årshjulet til skolene

Hvordan arbeider din organisasjon med å mobilisere til og støtte opp under (potensielle) deltakere?

Svar:

- Gjennom informasjon på konferanser
- Arrangere workshops og seminarer – for å spre informasjon om fordelene, utarbeide felles ideer gjennom tverrfaglig samarbeid, samt stimulere til endring innenfra
- Spre informasjon om gode pilotprosjekter

Hvilke nasjonale, regionale og lokale støttetjenester (f.eks. informasjon, kurs, rådgivning og økonomiske stimuleringsordninger) er særlig viktige for at din organisasjon skal lykkes i det europeiske samarbeidet?

Svar:

- Økte ressurser til å prioritere europeisk samarbeid gjennom f.eks. frikjøp av undervisere og andre nøkkelpersoner i skolene.
- Fylkesressurs / regionsressurs som koordinerer og stimulerer
- Økonomisk støtte til pilotprosjekter
- Støtte til samarbeid med lokalt næringsliv, som ofte er premissleverandør

Informasjon og bruk av kunnskap og resultater:

Opplever du/din organisasjon at dere har god informasjon om europeisk politikktutvikling og samarbeid, som grunnlag for deres deltakelse i Erasmus+?

Svar:

- Deler av sektoren har god informasjon og er internasjonalt orientert. Andre deler har mindre fokus på denne tematikken.

Hva/hvem er deres viktigste informasjonskanaler?

Svar:

- Fylket
- Skoleeier
- Fagskoledirektoratet

Hvordan arbeider din organisasjon systematisk for å spre og ta i bruk kunnskap og resultater fra samarbeid i Erasmus+ i egen organisasjon og/eller utover egen organisasjon?

Svar:

- Møter
- Vise til gode eksempler som kan deles nasjonalt
- Samarbeid mellom private og offentlige fagskoler – lære av hverandre

Samspill med andre ordninger, organisasjoner og politikk/fagområder

Hvilke muligheter og utfordringer ser dere når det gjelder å utnytte synergier mellom Erasmus+ og det kommende europeiske utdanningsområdet og andre europeiske programmer og initiativer?

Svar:

- Det er viktig å få fram stemmene til ansatte i fagskolene, menneskene som står i utfordringene og mulighetene i hverdagen
- Lærerutveksling – lærerutviklingsmiljø – bygge et nasjonalt fellesskap
- Samarbeide med fagskolestyremedlemmer for å skape interesse og bygge inn Erasmus+ i utdanningssystemet

På hvilke områder og hvordan ønsker dere å utnytte synergier mellom det europeiske utdanningssamarbeidet (Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet) og det europeiske forsknings- og innovasjonssamarbeidet (Horisont Europa og Det europeiske forskningsområdet)?

Svar:

I hvilken grad ser dere synergier til andre internasjonale prosesser?

Svar:

- Lære av fredsinstittutt, fagskoler og høyskoler som jobber med internasjonale temaer og utveksling.

Hvilke muligheter og utfordringer ser dere når det gjelder å utnytte synergier mellom I ulike nasjonale programmer og Erasmus+ og det kommende europeiske utdanningsområdet?

Svar:

- Nasjonale reformer utvikler utdanningene og endrer innholdet (stikkord fagfornyelsen, nye studieplaner i HYU), dette kan også påvirke deltagelse i Europeisk samarbeid.
- Regionene må i større grad inkludere fagskolene i internasjonaliseringsarbeidet, det har vært mye på elever og lærlinger fra videregående utdanning
- Skoleeier må tenke offentlig og privat – samarbeid
- Ressurser til organisering

Slik gir du innspill

Innspillsbrevet er også tilgjengelig på www.regjeringen.no. Vi ber om at høringsuttalelser sendes elektronisk ved bruk av den digitale løsningen for høringsuttalelser på www.regjeringen.no/id2786321. Innspillsfristen er 10. februar 2021